

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۰۹

۲۰	۲۰۱	۳۵۰۸	تصویر ۶۹ - شکل ۴۹۳	} ۳۳۷۵
۲۷	۴۹۳	۳۵۱۷	۴ - ۲۰۱	
		۳۵۲۳	۷۲ - ۲۰۱	۳۳۷۶
		۳۵۳۶		۳۳۸۱
		۳۵۳۷		۳۳۸۹
		۳۵۴۶		۳۳۹۴
		۳۵۵۳		۳۳۹۶
		۳۵۶۴		۳۳۹۸
			۷۲ - ۴۹۳	۳۴۰۴
				۳۴۰۶

طبقه بندی تأثیری عکسها

قدم بعد در بررسی ما مطالعه عکسها است که علائم آنها در طبقه بندی ماشینی بکار رفت. انواع تأثیری فرقی زیادی با اطلاعاتی که بوسیله آمار بدست آمده ندارد بجز آنکه بعضی افراد را میتوان در طبقات معینی قرار داد که بوسیله طبقه بندی ماشینی میسر نیست. این انواع فرعی مانند نوع مغولی و ارمنی و حامی و غیره را بوسیله چندین مشخصات جسمانی بهتر میتوان تشخیص داد تا بوسیله اندازه گیری اگر چه در انواع مغولی عرض استخوان دو گونه اندازه زیاد تری نشان میدهد و در نوع ارمنی مجدد بودن زیاد ترمو و برگشتگی لب قابل ثبت است. نوعهای عکسها را میتوان بگروه مدیترانه و غیر مدیترانه تقسیم و هر يك از آنها را تقسیم بندی فرعی کرد. طبقه اخير که تشخیص آن آسانتر است باخر گذاشته میشود زیرا بنظر میرسد از نوع مدیترانه انواع تأثیری متعدد وجود داشته باشد.

در این قسمت شماره افراد و شماره تصویر و شکل و سن هر يك ذکر گردیده است.

انواع مدیترانه در عکسهای ایران

چندین نوع مختلف و متنوع از نوع مدیترانه در این جمعیت ایران دیده میشود و چون این کتاب فقط يك مطالعه اولیه و مقدماتی مردم شناسی و اندازه گیری مردم ایران میباشد مناسب بنظر میرسد که این انواع مختلف را از هم مشخص و متمایز نمود. با علم باینکه بعد از انجام و تکمیل مطالعه و اندازه گیری دقیق بسیاری از نوعهای فرعی با هم مخلوط شده و چند نوع نسبتاً مشخص پیدا خواهد شد.

قبل از آنکه بتوان این نوعها را از هم مجزا ساخت لازم است نظم و

ترتیبی به تعریف و توصیف نوع و نوعهای فرعی مدیترانه داد . در متن کتاب توافق عمومی تعریف نوع مدیترانه بطور خلاصه داده میشود و شرح مفصل آن با ذکر ترتیب تاریخ که از طرف اشخاص مختلف یعنی ریپلی Ripley و سرجی Sergi و دنیکر Deniker و الیوت Elliot و اسمیت Smith و هدون Haddon و هوتن Hooton داده شده در ضمیمه الف (صفحات بعد) خواهد آمد تا خواننده در کمال فرصت نظریات و عقاید مختلف را با هم مقایسه نماید . در اینجا خصوصیات جسمانی که در همه تعریفها مشترک است داده میشود .

خصوصیات کلی :

- (۱) ساختمان : باریک و چابک
- (۲) قد : متوسط در حدود ۱۶۵/۰
- (۳) سر : دراز و باریک با شاخص سردرازی متوسط ۷۳ - ۷۷ ؛
ارتفاع متوسط ، شقیقه صاف ؛ مغز سر برجسته ؛ پیشانی عمودی ؛
برآمدگی پیشانی کوچک
- (۴) صورت : بیضی و باریک و دراز متوسط ؛ گونه‌ها غیر برجسته ؛
چانه متوسط و معمولاً نوک‌تیز و آرواره بندرت برآمده
- (۵) بینی : باریک و دراز متوسط با شاخص بینی باریک و متوسط
معمولاً راست و صاف گاهی عقابی و حتی کمی مقعر . نوک متوسط ؛
پره متوسط در عرض
- (۶) مو : قهوه سبزه تا سیاه ؛ مجعد . بافت متوسط ؛ مقدار روی سر زیاد
روی صورت و بدن متوسط.

(۷) پوست : قهوه روشن

(۸) چشم : قهوه متوسط تا سبز

تقسیمات فرعی نژاد مدیترانه :

- (۱) نوع باریک کلاسیک مدیترانه مطابق تعریف سرجی
- (الف) نژاد : قهوه - نه سفید و نه سیاه و نه مخلوط
- (ب) پوست : قهوه
- (ج) چشم : بلوطی - آبی - بزرگ

مردم‌شناسی جسمانی ایران-۶۰۴

- (د) مو : قهوه‌ای
  - (ه) قد : متوسط ۱۶۰ - ۱۷۰
  - (و) بینی : باریک متوسط
  - (ز) لب : نازک یا کمی کلفت و گوش‌تالو
  - (ح) گوش : نه‌چسبیده
  - (ط) پیشانی : عمودی صاف و اغلب کوتاه
  - (ی) استخوان‌گونه : نه خیلی بلند نه خیلی عریض
  - (ك) صورت : بیضی یا محیط بیضی
  - (ل) گردن : دراز و استوانه شکل
  - (م) عضله بندی : درمردها مشخص
- (۲) نوع خشن یا اولیه مدیترانه
- (الف) قد : متوسط تا کوتاه
  - (ب) سر : دراز
  - (ج) صورت : کوتاه و متوسط درعرض
  - (د) پوست : قهوه متوسط تا سیر
  - (ه) بینی : صاف یا مقعر
  - (و) مو : قهوه سیر - مجعد - بافت خشن - زیاد
  - (ز) لب : نسبتاً پر و گاهی پرگشته
  - (ح) پیشانی : کمی پس رفته و خشن
  - (ط) عضله بندی : درمردها قوی
  - (ی) استخوان‌گونه : بلند متوسط و عریض
  - (ك) گردن : کوتاه و استوانه شکل
- (۳) نوع مدیترانه بدوی

این اصطلاح یعنی نوع مدیترانه بدوی در ۱۹۳۲ از طرف نویسندگان پیشنهاد شد که جای اصطلاح عجیب سامی بدوی (Proto - Semitic) را که براساس زبان‌شناسی قرار داشت بگیرد. مدیترانه بدوی اطلاق میشود باجداد انواع گوناگون مدیترانه. از لحاظ ظاهر جسمانی و شاید از حیث اندازه‌گیری مدیترانه بدوی شباهت زیادی به افراد بدوی یا صولوبی شمال عربستان دارد که دارای سر و صورت دراز باریک و بینی متوسط و راست یا عقابی و موی قهوه

سیر و مجدد ریز و بافت متوسط تا نرم و پرآمدگی پیشانی غیر برجسته میباشند .
از نظر وضع کلی جسمانی این مردم احتمال مبرود دارای استخوان بندی کوچک
وسبک و چابک بودند . نوعهای مدیترانه بدوی به نوبه خود از اولاد شکارچیان
عصر حجر آسیای جنوب غربی میباشند .^۱

اختلافات بین يك ماهیگیر سیسیلی (نوع مدیترانه) و يك شتربان شمار
(نوع مدیترانه بدوی) درعکس بهتر دیده میشود تا بوسیله توصیف .

وقتی عکسها بر اساس نژادی جمعیت طبقه بندی میشود مشاهده میشود
که بعضی افراد را میتوان بگروههای زیر تقسیم کرد تا نوعها و نوعهای فرعی
مدیترانه را تشکیل دهند . سن آنها در پراکنش دوم داده شده است :

(۱) نوع مدیترانه باریک : شماره ۳۳۱۳ (تصویر ۶ شکل ۲۹۱ - تصویر
۱۰۸ - شکل ۴۹۳) (۲۰) .

(۲) نوع مدیترانه خشن : شماره ۳۲۹۱ (تصویر ۶ - شکل ۳ و ۴ -
تصویر ۱۲۳ شکل ۲۹۱) (۳۰) .

(۳) نوع مدیترانه خالص : شماره ۳۳۸۴ (تصویر ۶۸ - شکل ۱ و ۲)
(۱۸) ۳۴۴۹ (تصویر ۵۵ شکل ۴۹۳) (۳۰) - ۳۴۵۲ (تصویر ۵۹ شکل ۲۹۱)
(۴۰) - و شماره ۳۴۴۳ (تصویر ۱ - شکل ۱ و ۲ و تصویر ۶۲ - شکل ۲۹۱) (۴۵) .

(۴) نوع فرق سربلند مدیترانه بابینی راست یا عقابسی : شماره ۳۳۰۷
(تصویر ۳ - شکل ۲۹۱ - تصویر ۱۰۶ - شکل ۴۹۱) (۲۰) (تصویر ۳۲۸۷ و
۱۱۷ شکل ۲۹۱) (۲۵) .

(۵) نوع مدیترانه واتلانتيك یا نورديك نما - سردراز باریک - صورت
دراز و پهن - بینی راست یا کمی محدب و فك مربع زاویه دار : شماره ۳۴۵۴
(تصویر ۲ - شکل ۴۹۳ - تصویر ۵۰ - شکل ۲۹۱) (۲۵) - ۳۴۴۴ (تصویر
۵۱ - شکل ۴۹۳) (۲۵) - ۳۴۲۳ (تصویر ۶۰ - شکل ۴۹۳) (۴۰) - ۳۴۳۰
(تصویر ۲ - شکل ۲۹۱ - و تصویر ۵۹ شکل ۴۹۳) (۴۰) - ۳۴۳۷ (تصویر
۶۱ - شکل ۴۹۳) (۴۲) - ۳۴۳۹ (تصویر ۶۳ - شکل ۲۹۱) (۵۰) - ۳۴۳۳

۱ - این نظریه براساس شواهد باستانشناسی نیمه انتشار یافته‌ها

نویسنده بعنوان رهبر هیئت اعزامی اکتشافی موزه فیلد به صحرای عربستان شمالی
درسال ۱۹۲۷ و ۱۹۲۸ و ۱۹۳۴ بدست آورده است .

مردم‌شناسی جسمانی ایرانیان ۶۰

(تصویر ۶۳ شکل ۴۹۳) (۴۹۳) (۵۲) - ۳۴۲۵ (تصویر ۴ شکل ۳ و ۴ -
 تصویر ۶۴ شکل ۲۹۱) (۶۰) - ۳۴۲۰ (تصویر ۶۴ شکل ۴۹۳) (۶۰) -
 ۳۴۱۸ (تصویر ۶۵ شکل ۲۹۱) (۶۰) - ۳۴۱۴ (تصویر ۶۵ شکل ۲۹۳) (۷۰) -
 (۶) نوع اروپائی جنوبی : شماره ۳۳۲۳ (تصویر ۱۱۲ شکل ۲۹۱)
 (۲۴) . از نیمرخ قیافه این فرد شبیه اهالی ایتالیائی جنوبی است و دارای سر
 باریک دراز و موی مجعد درشت قهوه سر و چشم قهوه سر و بینی راست باریک و
 لب نازک میباشد.

(۷) نوع اروپائی شمالی : شماره ۳۴۹۹ (تصویر ۱۰ - شکل ۲۹۱ و
 تصویر ۲۹ شکل ۲۹۱) (۵۰) این فردی است که ممکن است بایکی از ساکنین
 شمال غربی اروپا اشتباه شود . این نوع که در انگلستان نیز وجود دارد مخلوطی
 از مدیترانه و نوردیگ است .

علاوه بر این تقسیم بندیهای اختیاری نوعهای عمده مدیترانه که اینجانب
 در فلات ایران و در عراق مرکزی مشاهده کرده‌ام کاملاً با خصوصیات تأثیری
 منطبق نیستند در عراق نوع ایرانی و مدیترانه مشخص خواهد بود و برعکس در
 ایران نوع عراقی و مدیترانه غیرعادی جلوه خواهد کرد . از نظر آماری اختلافات
 بین آنها خیلی کم است ولی از نظر شکل کاملاً آشکار میباشد .

عناصر ایرانی و مدیترانه در ایران یعنی فرد شماره ۳۴۴۳ (تصویر ۱ -
 شکل ۲۹۱ و تصویر ۶۲ شکل ۲۹۱) و شماره ۳۳۳۷ (تصویر ۸۲ - شکل ۴۹۳)
 شامل افرادی است که از قد متوسط (۱۶۵) و اندازه تنه و پای آنها مساوی است .
 سر از حیث طول و عرض متوسط و دارای شاخص سر دراز یا سر متوسط است . صورت
 از حیث طول و عرض متوسط است و بینی کوتاه و پره متوسط و نیمرخ بینی محدب
 یا راست و دارای نوک کوچک میباشد . موی قهوه سر و بافت متوسط و مجعد درشت
 است . چشم قهوه سر و سیاهی یکنواخت و سفیده صاف است .

وقتی با نوع عراقی و مدیترانه مقایسه شود نوع ایرانی و مدیترانه از حیث
 قد و تنه کوتاهتر است سر کمی دراز تر و در عرض مساوی است - صورت در عرض
 قسمت علیا مشابه ولی در عرض دو گونه بطور قابل ملاحظه پهن تر است - صورت
 بعلت طول زیادتر قسمت علیا کمی دراز تر است . بینی کوتاهتر و باریکتر است
 و رنگ چشم و رنگ و شکل و بافت مو اختلافی ندارد .

عنصر عراقی و مدیترانه در ایران^۱ یعنی شماره‌های ۳۳۱۷ (تصویر ۱۰۹ - شکل ۲۰۱) (۲۰) و ۳۳۲۰ (تصویر ۱۱۱ - شکل ۲۰۱) (۲۳) و ۳۳۱۴ (تصویر ۱۱۹ - شکل ۲۰۱) (۲۸) و ۳۲۹۸ (تصویر ۱۱۸ - شکل ۴۰۳) (۲۸) و ۳۳۵۴ (تصویر ۷۴ شکل ۴۰۳) (۲۸) و ۳۳۰۳ (تصویر ۱۲۸ شکل ۲۰۱) (۳۷) متشکل است از افرادی که اگر در سوق هیلایا در میان کارگران حفاری کیش مشاهده می‌شدند از نظر عالم مردم‌شناسی مشخص نمی‌بودند.

کیث Keith (۱۹۳۵ - ص ۱۳) چهار عرب از نوع مدیترانه را (شماره‌های ۵۰۰ و ۵۰۴ و ۷۱۳ و ۷۱۴) از بین سربازان عراقی که در سال ۱۹۲۸ اندازه‌گیری شدند انتخاب کرد. ترکیب و بررسی این چهار فرد نوع معینی را آشکار می‌سازد که خصوصیات عمده آن از قرار زیر است: سر کوچک و متوسط در عرض و طول با شاخص سر متوسط صورت در طول و عرض متوسط - بینی نسبتاً کوتاه و پهن - هوقهوه سیر و مجعد ریز و بافت متوسط - چشم قهوه سیر و سفیده صاف و سیاهی یکنواخت. ابرو پرپشت و پیوسته - برآمدگی پیشانی نسبتاً سنگین - بینی راست یا محدب و پره‌های بینی فشرده متوسط.

اصطلاح بشر ایرانی *Homo Iranicus* که اکنون مورد استعمال است باید برای پیشرو نوع اسامی ایران حفظ گردد و آنهم بشرط آنکه ثابت شود که این نوع در اصل در فلات ایران بوجود آمده است. وقتی یکی از نوعهای فرعی بشری نامی اطلاق میشود باید منتهای دقت بعمل آید که به پیچیدگی وضع فعلی از لحاظ لغات و اسامی اضافه نشود. با وجود همه این ملاحظات بنظر این نویسنده يك اصطلاح جدید برای مشخص کردن جمعیت ایران و فرق گذاشتن بین ایرانی اصلی و مردم مشابه نژادی در عراق و افغانستان لازم بنظر میرسد. من اصطلاح (نژاد فلات ایران) را پیشنهاد میکنم که با اصطلاح هادون یعنی ایران و مدیترانه *Irano - Mediterraneus* فرق داشته باشد زیرا اصطلاح *من در معنی خیلی محدودتری بکار میرود زیرا اطلاق میشود به نوع اصلی مدیترانه که اکنون در ایران زندگی میکنند نوعی که خصوصیات آن عبارت است از: سردراز - صورت*

۱ - نمونه‌های نوع ایرانی و مدیترانه و عراقی و مدیترانه از روی بررسی

عکسهای نوع نژادی انتخاب شده‌اند.

باریک - بینی باریک و نیمرخ بینی محدب

نوع‌های غیر مدیترانه در عکس‌های ایران

(۱) نوع ارمنی یا اناطولی مختلط با فرق سر صاف و بینی بزرگ عقابی :
 شماره ۳۳۷۵ (تصویر ۴ - شکل ۱ و ۲ و تصویر ۶۹ شکل ۳ و ۴) (۲۰) -
 ۳۳۱۱ (تصویر ۳ - شکل ۳ و ۴ و تصویر ۱۲۶ شکل ۳ و ۳) (۳۵) - ۳۴۰۹
 (تصویر ۵۸ شکل ۳ و ۴) (۳۷) - ۳۲۹۴ (تصویر ۷ شکل ۳ و ۴ و تصویر
 ۱۲۷ شکل ۳ و ۴) (۳۷) - ۳۳۴۳ (تصویر ۸۵ شکل ۱ و ۲) (۴۰) - ۳۳۶۳
 (تصویر ۹ شکل ۳ و ۴ و تصویر ۸۸ شکل ۳ و ۴) (۴۰) - ۳۳۶۰ (تصویر ۸۶
 شکل ۱ و ۲) (۴۰) . بعلاوه فرد شماره ۳۳۱۹ (تصویر ۱۲۴ شکل ۳ و ۴) (۳۰)
 است که اگر چه از لرهای پشت کوه است ولی میتوان او را يك کرد سلیمانیه یا
 عقرا در شمال شرقی کردستان عراق بشمار آورد .

(۲) نوع آلی که اختلاط قوی مردم آلپ یا سایر صورت پهن را نشان میدهند .
 صورت که گرد و پهن است متمایل به کوتاهی و پیشانی عریض است : شماره‌های
 ۳۳۱۰ (تصویر ۱۰۷ شکل ۳ و ۴) (۲۰) - ۳۳۰۸ (تصویر ۱۱۶ شکل ۱ و ۲)
 (۲۵) - ۳۳۴۱ (تصویر ۸۴ شکل ۳ و ۴) (۴۰) - ۳۴۵۳ (تصویر ۵۳
 شکل ۳ و ۴) (۲۷) - ۳۴۱۹ (تصویر ۵۴ شکل ۱ و ۲) (۳۰) - ۳۴۵۵ (تصویر
 ۵۵ شکل ۱ و ۲) (۳۰) - ۳۴۱۰ (تصویر ۸ شکل ۱ و ۲ و تصویر ۴۹ شکل ۱ و
 ۲) (۲۳) - و ۳۳۵۱ (تصویر ۸۰ شکل ۱ و ۲) (۳۵) .

(۳) نوع حامی : شماره ۳۴۴۷ (تصویر ۹ شکل ۱ و ۲ و تصویر ۵۷ شکل ۱ و ۲)
 (۳۳) . حامی‌های شمال شرقی افریقا دارای خصوصیات زیر هستند . سر باریک
 و دراز با صورت خیلی دراز باریک بیضی شکل .

(۴) نوع یهودی : شماره‌های ۳۵۱۴ (تصویر ۱۵ شکل ۱ و ۲) (۲۱) -
 ۳۵۰۲ (تصویر ۲۵ شکل ۳ و ۴) (۴۲) - ۳۴۷۶ (تصویر ۱۰ شکل ۱ و ۲ و
 تصویر ۳۲ شکل ۱ و ۲) (۵۵) - و ۳۴۹۴ (تصویر ۳۶ و ۳۷) (۶۵) . این
 نوع بطور تفصیل قبلا شرح داده شده است . (ص ۳۷۱-۳۷۴)

(۵) نوع سیاهپوست : شماره‌های ۳۳۴۸ (تصویر ۱۲ شکل ۱ و ۲ و
 تصویر ۸۹ شکل ۱ و ۲) (۴۵) - ۳۳۶۸ (تصویر ۱۲ شکل ۳ و ۴ و تصویر ۹۳

شکل ۴۹۳) (۵۰) - يك رگه معين سیاھپوست در جمعیت وجود دارد که علامت آن پره بینی پهن و لب کلفت برگشته و دريك مورد (شماره ۳۳۴۸) موی فروری میباشد.

(۶) نوع مغولی . شماره‌های ۳۳۸۲ (تصویر ۶۹ شکل ۲۹۱) (۲۰) -
 ۳۳۸۳ (تصویر ۱۱ شکل ۴۹۳ و تصویر ۷۰ شکل ۲۹۱) (۲۱) - ۳۳۵۹ (تصویر ۸۱ شکل ۴۹۳) (۳۵) - ۳۳۶۹ (تصویر ۸۷ شکل ۲۹۱) (۳۸) - ۳۴۴۰ (تصویر ۱۱ شکل ۲۹۱ و تصویر ۵۷ شکل ۴۹۳) (۳۴) - این افراد دارای قوس فکین پهن و تمایل به چشم نوع مغولی میباشد . شماره ۳۳۸۳ بطور وضوح دارای قیافه مغولی است بخصوص در قسمت موی سر که کاملاً صاف است . شماره ۳۴۸۲ (تصویر ۳۵ - شکل ۴) (۵۱) که دارای قیافه و صورت مغولی بخصوص از حیث ریش میباشد ممکن است بعنوان یکی از ساکنین بخارا در جمهوری ازبکستان شوروی گرفته شود .

خلاصه

طبقه بندی تأثیری عکسها نتایجی بدست میدهد که با طبقه بندی ماشینی فرق زیادی ندارد . انحرافات عمده وقتی ظاهر میشود که تقسیمات فرعی نوعهای مدیترانه و غیر مدیترانه بعمل آمد و این تقسیم بندیهای فرعی وقتی بر رسی اندازه گیری ایران کامل شد ممکن است تأیید یا تکذیب شود .

بطور کلی جمعیت ایران از حیث نوع مدیترانه است، اگرچه اختلاط کمی با نوع سرگرد بخصوص در قسمتهای شمال غربی و شمال شرقی مملکت وجود دارد و این اختلاط در اثر تهاجم نوع سرگرد است که اثر خود را در جمعیت ایران باقی گذاشته است . وجود عناصر غیر مدیترانه از قبیل مغولی و سیاھپوست و ارمنی و نوردیک و آلپی بعد از مطالعات و بررسی بیشتر تأیید و میزان درصد آن بعداً معین خواهد شد .

خلاصه کلی و عمومی نوعهای تأثیری و ماشینی جمعیت فعلی ایران به طبقات زیر تقسیم میکند :

I . نوع سردراز فلات ایران

(۱) بینی بزرگ محذب و باریک - صورت باریک - خیلی سر دراز با موی زیاد.

(۲) بینی راست - فك مربع - سردراز صورت دراز از نوع مدیترانه .

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۰۹

(۳) - بینی راست یا مقعر نسبتاً پهن - فك مربع - سردراز - صورت کوتاه از نوع مدیترانه بدوی .

(۴) اختلاط نوع ۱ و ۲ که ممکن است نوردیک اولیه باشند .

II - نوع سرگرد فلات ایران.

(۱) بینی مقعر یا راست - فك مربع یا سر مدور که ممکن است از نوع آلپی اولیه باشند .

(۲) بینی محدب یا سرفرق بلند و منزصاف از نوع ارمنی ،

(۳) بینی محدب صورت دراز و سر بلند که ممکن است از نوع سرگرد ترکستان با اختلاط با شماره ۱ بوجود آمده باشد .

ترکیب حقیقی نژادی ایران فقط وقتی مبین خواهد شد که گروههای نمونه از تمام نقاط ایران اندازه گیری و بررسی کامل شود .

امید است که دولت ایران نه تنها تسهیلات لازم را برای مطالعات مردم-

شناسی بوسیله دانشمندان خارجی فراهم کند بلکه دانشمندان و دانشجویان ایرانی را تشویق نماید بدین منظور مطالعه و تخصیص و تربیت شوند و نتیجه مطالعات خود را بزبان انگلیسی منتشر نمایند .

روابط خارجی با ایران شامل بررسی اطلاعات اندازه گیری از جنوب غربی آسیا قبل از بررسی روابط و اختلافات بین مردم ایران و همسایگان آنها باید علاوه بر مطالبی که در فصل سوم این کتاب نقل گردید به عملیات اندازه گیری سابق در ایران اشاره شود .

قبل از جنگ بین الملل اول آقای س . ویسنبرگ S. Weissenberg

عده ای از یهودیهای جنوب غربی آسیا را اندازه گیری کرد . در ایران گروههایی را در شیراز و مشهد و ارومیه مورد مطالعه قرار داد . بمنظور مقایسه خلاصه ای از اطلاعات آماری او در جدولهای این فصل در صفحات آینده نقل شده است .

اطلاعات و اندازه گیریهای کردها که توسط شانترو و دانیلو و ایوانوسکی و فن لوشان و دو هوسه و پیتارد بعمل آمده در کتاب آینده اینجانب درباره کردهای ایران نقل خواهد شد از آنجائیکه اینجانب از کردها هیچ اندازه گیری نکرده است نقل آن مطالب در این کتاب خارج از موضوع است .

خانم النور بلیش Miss Eloanor Blish که در دانشگاه امریکائی بیروت

کار میکرد از ۹ مرد و ۱۰ زن در شمال ایران اندازه گیری کرده است . نتیجه این مطالعات توسط کاپرز و پار Kappers and Parr منتشر شده است (۱۹۳۴ - ص ۷۴ - ۹۳) و ضمناً شامل مطالب و اندازه گیری ۱۱۵ ایرانی که در پیروت اندازه گیری شدند میباشد .

دکتر و خانم هرالد کریشنر Harald Krischner از دانشگاه امریکائی پیروت مطالعات خود را درباره مردم شناسی ایران بر اندازه گیری از ۱۱۴۰ ایرانی که شامل ۸۳۸ مرد و ۳۰۲ زن میباشدند قرار داده اند . بعلاوه آنها از ۵۵ مرد و ۴۳ زن ارمنی در شمال ایران و از ۱۸۰ مرد و ۶۵ زن ارمنی در جلغای نو و اصفهان اندازه گیری کردند . برای تلفیق مطالب خود از نواحی مختلف مطالب و اطلاعات خود را بطور اختیاری به سه گروه تقسیم بندی کردند :

(۱) مردم شمال شامل کرمانشاه و قم و کاشان تا خطی که بامدار ۳۴ مطابقت دارد .

(۲) مردم ایران مرکزی بخصوص اصفهان و یک سری از زردشتی های یزد .

(۳) مردم جنوب ایران شامل شیراز و بوشهر و کرمان .

حقیقهٔ جای تأسف است که دکتر کریشنر و خانم پیچیر از حد اکثر طول سر و حد اکثر عرض سر اندازه گیری دیگری نکردند . گروه بندی نژادی ملل و تقسیمات آنها به عناصر متشکله در حقیقت کار آسانی نیست حتی وقتی بر اساس اندازه های فردی و مشاهده و بررسی مو و خون و عکس و غیره باشد . بعلاوه دقت و کوششی که برای بدست آوردن این اطلاعات لازم است در مقابل زحمت و مجادله و حوصله که برای بدست آوردن پروانه و متقاعد کردن و حاضر کردن افراد برای اندازه گیری لازم است بسیار اندک است . از طرف دیگر من کاملاً قبول دارم که قوه تحمل و صبر افراد برای اندازه گیری حدی دارد و فقط دانشمند مردم شناس با تجربه است که میداند تا چه حد اطلاعات لازم را بدست آورد و افراد را برای همکاری حاضر کند .

اگرچه نمونه گیری اختیاری در تعیین ترکیب نژادی مردمی مفید و با ارزش است بهتر آنست که همیشه نمونه گیری جمعیت از مرکز آن گرفته شود . باید بیخاطر داشت که مردم خاور زمین تمایل بآن دارند که موجبات رضایت

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۱۱

پرسنده را فراهم کنند بخصوص اگر برای اندازه گیری و مشاهده و عکس برداری انعام نیز داده شود .

شمای شاخص سرگروه مرد وزن در شمال ایران که توسط دکتر کریشتر و خانم اندازه گیری شده اند حداکثر رادر ۷۴ و ۷۹ و ۸۳ نشان میدهد . شمائی که توسط کاپرت بر اساس اندازه گیری ۱۶۲ فرد از شمال ایران تهیه شده بطور عجیبی با شمای کریشتر شباهت دارد . کاپرت معتقد است که حد اکثر ۸۳ او ممکن است در اثر نفوذ قفقازی باشد .

فن ارکرت Von Erckert و جواشیشویلی Djawachischwili در مغرب

قفقاز شاخص زیر سرگردی پیدا کردند . این حداکثر ۸۳ در میان مردم که در مرکز ایران مطالعه شدند تقریباً ناپدید میشود .

برای خلاصه کردن اطلاعات آماری جدول زیر را بر اساس مطالعات کاپرت

در شاخص سر تهیه کرده ام .

مردم شناس	حداکثر	افراد	محل
شاتر	۷۷-۸۱،۷۹	۱۱۴ مرد-۲۱ زن	آذربایجان
کاپرت	۷۴، ۷۹، ۸۳	۱۲۵ مرد-۴۱ زن	شمال
دانیلو	۷۷-۷۹	۳۴ مرد	شمال
	۸۳، ۷۹، ۷۴	۹	شمال
	۷۸	مردوزن	اصفهان
کریشتر	۷۳-۷۴	۱۰۳ مرد-۱۶ زن	یزد (زردشتی ها)
	۷۳-۷۴	۵۱ مرد-۱۲ زن	آباد
	۷۷-۷۸	۱۵۳ مرد-۲۲ زن	جنوب غربی

زیر عنوان بعضی از گروههاییکه در ۱۹۳۴ اندازه گیری شدند آمار

تطبیقی دیگری که توسط ویسنبرگ و فن ارکرت و شاتر و کاپرت و کریشتر بدست آمده اضافه کرده ام .

در اینجا لازم است کار خانیف و دانیلو و عده دیگری از مردم شناسان

تکرار شود زیرا قسمتی از نتایج عملیات آنها یا در بخش تاریخی (فصل سوم) و یا در جدولهای تطبیقی این فصل مورد استفاده قرار گرفته است .

هر کجا علامت ستاره گذاشته شده دال بر اینست که در جدول شاخص از

میانگین اندازه‌ها اخذ شده است . در این فصل اینجانب چهار گروه ایران را مورد بحث قرار داده‌ام و تحت عنوان یهودیهای اصفهان آمار تطبیقی آورده شده تا وضع این یهودیها نسبت به سایر گروههای یهودی این ناحیه نشان داده شود . اکنون باید چهار گروه ایران را با سه سری ۱۹۲۸ عراق مقایسه کرد . مسلم گرفته میشود که خواننده بکتاب اینجانب تحت عنوان (اعراب مرکز عراق - تاریخ - نژاد شناسی و خصوصیات جسمانی آنها) دسترسی دارد تا بتواند بمطالب اولیه و خلاصه آمار و عکسهای آن و همچنین بمقدمه تعلیم سرارترکیث مراجعه کند .

اطلاعات و ارقامی که نویسنده در مورد عربهای کیش و سربازان عراقی و بادیه نشینان بائییج در سالهای ۱۹۲۸ بعنوان عضو هیئت اکتشافی مشترک موزه فیلد و دانشگاه آکسفورد بدست آورد در هاروارد محاسبه شده بطوریکه نتایج آن محاسبه را میتوان مستقیماً با اطلاعات مربوط بایران مقایسه کرد .

افراد کمتر از هفده سال و متجاوز از ۷۱ سال از محاسبه حذف شده و طبقه‌بندی توسط ماشین هولریث Hollerith بعمل آمده است و بهمین جهت بعضی اختلافات خیلی جزئی با ارقام منتشره (فیلد ۱۹۳۵ ب) مشاهده میشود .

ارقامی که زیر نام بکستون Buxton و رایس Rice دیده میشود در کیش و سربازخانه هیلا در ژانویه ۱۹۲۶ توسط بکستون گرفته شده است . در این عمل نویسنده ارقام را ثبت میکرد . میانگین اندازه‌های این ۱۶۴ مرد دو پاره محاسبه شده زیرا حس کردم که اینها دو گروه مشخص هستند یکی مردان ناحیه کیش و دیگری گروه سربازان عراقی در هیلا . بنابراین تعداد افراد و میانگین اندازه‌ها با ارقام منتشره از طرف بکستون و رایس (ص ۵۷ - ۱۱۹) وفیلد (۱۹۳۵ ب ص ۱۰۱) فرق دارد .

علاوه بر اینها گروههای کوچک اعراب جنوب و مصریها و طبقه چاتری و پاتانها را که کیث بمنظور مقایسه بکار برده در اینجا نقل کرده‌ام . در جدولهای زیر علائم اختصاری زیر بکار برده شده است .

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۱۳

صورت علائم اختصاری

ایران

علامت اختصاری	تعداد افراد	مردم
L	۵۲	لرهای حسنقلی خانی پشت کوه
Y	۴۶	ده نشینان یزدخواست
K	۷۴	ده نشینان کناره
J	۸۷	یهودیه‌های اصفهان
عراق		
K	۳۹۸	اعراب ساکن ناحیه کیش
K _۱	۵۰	شماره‌های ۱۰۰-۵۰ در اردو گاه شیخ منجیل
K _۲	۵۰	شماره‌های ۱۰۰-۱۴۹ در اردو گاه شیخ منجیل
		شماره‌های ۲۰۰-۲۴۹ در اردو گاه
K _۳	۵۰	شیخ سوادى وسید روده
K _۴	۵۰	افراد اردو گاه شیخ حونظه و شیخ عزیز
S	۲۳۱	سربازان عراقی در اردو گاه هیلا
		شماره‌های ۵۰۰-۵۵۰ متولد کیش در هیلا
S _۱	۵۰	النصیریه و غیره در سمت دشت فرات
S _۲	۵۰	شماره‌های ۵۵۳-۶۷۱ متولد در النصیریه یا هیلا
S _۳	۵۰	از بغداد و کرکوک و موصل و سلیمانیه
B	۳۸	بادیه نشینان بین کیش و جمده نصر
عربستان		
SA	۳۵	اعراب جنوبی برترام تانس
افریقا		
E	۵۰	مصریه‌های واحه خرگه
هندوستان		
P	۵۰	پاتا نه‌های پنجاب از ریسلی
C	۵۰	طبقه چاتری هندوستان از ریسلی

ده نشینان یزدخواست و کناره که دو گروه نسبتاً متجانس و یکنواخت

هستند میتوانند برای منظور ما نماینده ساکنین عصر حاضر جنوب مرکزی ایران باشند. لرهای پشت کوه با این دو گروه اختلاف عمده دارند و همچنین یهودیهای اصفهان باید بطرز مخصوص مورد توجه قرار گیرند :

از آنجائیکه سه گروه عراقی مرکب از اعراب ناحیه کیش و سر بازان عراقی اردوگاه هیلا و یاده نشینان بایج در مرکز عراق با يك روش اندازه گیری شده اند میتوان آنها را بخوبی با هم مقایسه کرد. بنابراین در این قسمت که به بررسی ارتباطات خارجی با ایران تخصیص داده شده است هفت گروهی را که نویسنده در ۱۹۳۴ در ایران و در سال ۱۹۲۸ در عراق اندازه گیری کرده است بطور نسبهٔ مفصل مورد بحث قرار میدهد .

ولی بنظر میرسد که بسط این مقایسه با گروههای سایر نویسندگان که نتایج مطالعاتشان بر اساس همان روش بود سودمند باشد و بدینوسیله میتوان وضع مردم ایران را به نسبت وضع همسایگان آن روشن کرد. جدولهای تطبیقی این آمار و ارقام به ترتیب جغرافیائی زیر آشکار میشود .

۱- ایران ۲- عراق ۳- عربستان ۴- اورداء اردن ۵- فلسطین
۶- سوریه ۷- اناطولی ۸- قفقاز ۹- کردستان ۱۰- ترکستان ۱۱- افغانستان
۱۲- بلوچستان

در مورد شماره ۳ یعنی عربستان باید خاطر نشان ساخت که س. ا. حسین از دانشگاه قاهره از آوریل تا اکتبر ۱۹۳۶ از ۸۰۰ نفر در یمن و ۵۵۰ نفر در حضرموت اندازه گیری کرد .

کردستان در اینجا اطلاق میشود بکلیه ناحیه بهمین نام چه در ایران یا عراق یا اناطولی واقع شده باشد .

برای انتخاب مطالب تطبیقی از ترکستان از جدولهای منتشره توسط گینزبرگ Ginzburg استفاده شده است. ارقام مربوط به بلوچستان از بررسی نژاد شناسی هندوستان (کلکته ۱۹۰۸) نقل شده و دکتر گوردن بولز Gordon Bowles توجه نویسنده را باین منبع جلب کرد .

برای تکمیل مطالب بعضی از ارقام گوها Guha (از سرشماری هندوستان ۱۹۳۱) نقل شده است بررسی تطبیقی مقدماتی ما در باره جنوب غربی آسیا تمایلات نژادی را از کلنی عدن تا مملکت تحت الحاقه سیلان مورد مطالعه قرار

من کوشش نکرده‌ام همه مطالب را مورد استفاده قرار دهم بلکه منتخبی از اطلاعات و مطالب که توسط ناظرین مطمئن و محاسبین دقیق گرد آورده شده بکار رفته است . در تدوین این جدولها باید از دکتر کارلتون کون - Dr. Carleton S. Coon و دکتر کارل سلتزر Dr. Carl C. Seltzer از موزه پیبادی دانشگاه هاروارد که توجه مرا به منابع متعدد جلب کردند تشکر کنم . بخش تاریخی (فصل سوم) شامل جدولهای متعدد اندازه گیری است که در اینجا تکرار نشده است . در کتاب آینده یعنی مردم شناسی عراق ، جدولهای اطلاعات تطبیقی از جنوب غربی آسیا خیلی مفصلتر خواهد بود ولی چون در اینجا با ایران و عراق سروکار داریم حذف بعضی از آنها جایز بنظر میرسد .

اگرچه ارقام تحت هر تقسیم بندی جغرافیائی به ترتیب صعودی مرتب شده است هر وقت تحت يك عنوان چند گروه مانند بختیاری و ترك و ارمنی و غیره واقع میشود همه آنها بهم پیوسته تلقی شده اند . بنظر من این روش رضایت بخش تر از ترتیب نزولی است که تحت آن قبائل و تقسیم بندیهای نژادی پیوسته بهم نبوده و در سراسر جدول پراکنده هستند .

سعی کرده‌ام برای قد و شکل سر و شاخص بینی نقشه‌های توزیع تهیه کنم ولی اطلاعات اندازه گیری در همه جنوب غربی آسیا بقدری کمیاب است که این عمل را فعلا غیر ممکن میسازد .

مطالب و اطلاعات اندازه گیری به ترتیب زیر قرار داده شده است : قد - قد نشسته (طول تنه) - قد نشسته نسبی - طول سر - عرض سر - شاخص سر -

۱- در این جدولها گروه افراد از ده نفر کمتر در ذیل صفحه قرار داده شده‌اند تا باعث اختلال حواس خواننده نشود . ولی چون این اولین باری است که مطالب و اطلاعات مربوط بایران و ممالک همسایه آن گردآوری میشود حتی این گروههای کوچک واجد اهمیت هستند . نام مملکت و گروه و تعداد افراد و میانگین و ناظر به ترتیب در هر ناحیه جغرافیائی قرار گرفته شده است . مثال (ایران : لری (۵) ۱۷۰ - هوسی).

حداقل قطر پیشانی - شاخص پیشانی و آهپانه - عرض دو گونه - شاخص گونه و پیشانی - عرض فکین - شاخص گونه و فک - طول قسمت علیای صورت - شاخص قسمت علیای صورت - طول کل صورت - شاخص کل صورت - طول بینی - عرض بینی - شاخص بینی - طول گوش - عرض گوش - شاخص گوش .

قد = وقتی گروههای ایران و عراق طبق تقسیم بندی سه گانه هاروارد مورد مقایسه قرار میگیرند جدول زیر بدست میآید .

مردم	میان	گولاه		موسیا		بلند		مجموع
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
یزد خواست	۱۶۴/۷۹	۱۲	۲۶/۰۹	۲۴	۵۲/۱۷	۹۰	۲۱/۷۴	۴۶
یهودیه‌های اسفهان	۱۶۴/۹۴	۱۹	۲۲/۰۹	۴۹	۵۶/۹۸	۱۸	۲۰/۹۳	۸۶
کناره	۱۶۵/۵۴	۱۶	۲۱/۶۲	۴۰	۵۴/۰۵	۱۸	۲۴/۳۴	۷۴
یادیه نشینان بائع	۱۶۸/۱۸	۳	۸/۵۷	۱۸	۵۱/۴۳	۱۴	۴۰/۰۰	۳۵
اعراب کبش	۱۶۸/۳۰	۳۹	۱۱/۴۷	۱۴۸	۴۳/۵۴	۱۵۴	۴۵/۰۰	۲۴۰
لرها	۱۶۸/۶۳	۳	۵/۷۷	۲۶	۵/۰۰	۲۳	۴۴/۲۲	۵۲
سربازان عراقی	۱۷۲/۵۶	۴	۰/۹۰	۶۶	۲۹/۷۲	۱۵۴	۶۹/۳۴	۲۲۲

از روی میانگین جدول فوق دیده میشود که سربازان عراقی بلند قدترین

(۱۷۲/۵۶) و ده نشینان یزد خواست کوتاه قدترین (۱۶۴/۷۹) گروهها هستند. رویهمرفته گروههای ایران بطور قابل ملاحظه کوتاهتر از نمونه‌های عراق میباشند. لرها که از این ملاحظه مستثنی هستند در حقیقت نماینده گروههای ایرانی نیستند زیرا متعلق به يك گروه شفلی مخصوصی میباشند. و همین امر درباره سربازان عراقی صدق میکند که خصوصیات جسمانی در انتخاب آنها عامل عمده بوده است. باید خاطر نشان ساخت که رقم میانگین هوسی برای ۵ فرد لری یعنی (۱۶۸/۰) تقریباً با رقم من درباره سری لرها مساوی است.

در بررسی حدود قد در جنوب غربی آسیا مشاهده میکنیم که لرها در طبقه معدل و متوسط ایران قرار میگیرند و آذربایجانها و نمونه خیلی کمی که از بختیارها داشتیم قدوری بلند تر هستند.

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۱۷

قد*

ایران

مردم	تعداد	میانگین	نویسنده
یزد خواست	۴۶	۱۶۴/۸	فیلد
یهودیهای اصفهان	۸۶	۱۶۴/۹	فیلد
عجمی (ایالت تهران)	۱۰۸	۱۶۵/۱	دنیکر
کناره	۷۴	۱۶۵/۵	فیلد
ایرانی	۱۵۴	۱۶۵/۶۶	دانیلو
ایرانی	۲۰۴	۱۶۶/۹	جواشیشویلی
لر (پشت کوه)	۵۲	۱۶۸/۶	فیلد
آذربایجانی	۳۵	۱۶۹/۶	دانیلو
ایرانیان شمالی	۵۰	۱۷۰/۷	باسلوسکی

عراق

یهودی	۳۷	۱۶۴/۱	ویسنبرگ
باده نشینان بایبج	۳۵	۱۶۸/۲	فیلد
اعراب کیش	۳۴۰	۱۶۸/۳	فیلد
کارگران کیش	۹۵	۱۶۸/۳۹	بکستون و رایس
اعراب	۳۲	۱۷۱/۲۸	اهریک
سربازان عراقی (حله)	۶۳	۱۷۱/۶۳	بکستون و رایس
سربازان عراقی	۲۲۲	۱۷۲/۶	فیلد

عربستان

اعراب (شحر)	۳۱	۱۶۱/۶	لیس و جویس
اعراب	۱۳۳	۱۶۲/۸	دنیکر
اعراب	۲۹	۱۶۴/۲۸	مچی

* ایران : عجمی (۲) ۱۶۱/۵ ، هوسی : عجمی (تهران) (۲) ۱۶۱/۵
 دوهوسه : دزفولی (۹) ۱۶۳/۳ - هوسی : عجمی (۹) ۱۶۵/۰ ، شانترا ایرانی
 (۵) ۱۶۵/۸ ، بوگدانفازفدچنکوف : بختیاری (۴) ۱۶۷/۰ ، گوتیه : لر (۵)
 ۱۶۸/۰ ، هوسی : بختیاری (۳) ۱۷۱/۵ ، هوسی : عراق : عرب ترکمن (۶)
 ۱۶۸/۱۷ اهریک : کرد ترکمن (۷) ۱۷۱/۴۳ . اهریک .

لیس و جویس	۱۶۴/۸	۲۰	یمنی
دنیگر	۱۶۴/۸	۳۱	اعراب (مسقط)
لیس و جویس	۱۶۴/۹	۸۲	اعراب (مسقط)
ماوراء‌الردن			
شنکلین	۱۶۸/۵	۱۲۰	بادیه نشینان اکیدت
شنکلین	۱۷۰/۱۲	۱۷۶	بادیه نشینان موالی
فلسطین			
اسپید باوم	۱۷۱/۰۷	۲۷	سامری
هاکسلی	۱۷۳/۰	۳۵	سامری
سوریه			
شنکلین	۱۶۱/۸۹	۲۷۰	بادیه نشینان رواله
زومیر	۱۶۲/۸	۰۰۰	اهالی سوریه
سلتزر	۱۶۷/۱۹	۲۵۱	اهالی سوریه
اناطولی			
واگنسیل	۱۶۵/۶	۳۲	ترکهای ایالت شرقی
کروفوت	۱۶۶/۱۴	۱۴	اهالی بکتاش (انکارا)
واگنسیل	۱۶۶/۴	۳۸	ترک بروسه
واگنسیل	۱۶۶/۵	۴۴	ترک انکارا
دنیگر	۱۶۶/۰	۳۶۲	ترک عثمانی
واگنسیل	۱۶۷/۰	۴۴	ترک قونیه
واگنسیل	۱۶۷/۲	۲۷۲	ترک توتال
واگنسیل	۱۶۷/۶	۳۴	ترک داردانل
فن لوشن	۱۶۷/۷	۵۰	تاچداوچی و بکتاش
هسلوک و مورانت	۱۶۷/۹۲	۲۰۰	ترک
واگنسیل	۱۶۸/۱	۴۱	ترک قستمونی
واگنسیل	۱۶۸/۹	۳۹	ترک اسمیرنه
دنیگر	۱۷۱/۰	۱۲۰	ترک عثمانی
شانتر	۱۶۶/۰	۲۲	آسوری
دنیگر	۱۶۶/۸	۳۳	آسوریهای دریاچه ارومیه

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۱۹

قفقاز			
ویسنبه گه	۱۶۴/۶	۲۰	ارمنی
دنیگر	۱۶۵/۲	۷۹۲	ارامنه تفلیس
پیتارد	۱۶۶/۱	۰۰۰	ارمنی
سلتزر	۱۶۶/۱۶	۱۰۱	ارمنی
بواز	۱۶۷/۰۴	۷۵	ارمنی
تاوارجانویچ	۱۶۷/۱۰	۱۰۵	ارمنی
هردلیچکا	۱۶۷/۴	۲۵	ارمنی
شاتر	۱۶۸/۵	۰۰۰	ارمنی
شاتر	۱۶۹/۴۴	۲۳۹	ارمنی
دنیگر	۱۶۹/۴	۱۹۲	ارامنه ماوراء قفقاز
ویسنبه گه	۱۶۳/۶	۳۷	یهودیهای گرجستان
ویسنبه گه	۱۶۴/۰	۳۳	یهودی
شاتر	۱۶۴/۰	۱۱	لزگی
شاتر	۱۶۴/۱	۱۱	یهودی گرجستان
ژاواهو	۱۶۵/۵	۹۰۰	گرجی
دنیگر	۱۶۷/۵	۲۸۸	آذربایجانی
پیتارد	۱۶۸/۰	۰۰۰	اوست
ویسکین	۱۶۹/۰	۰۰۰	اوست
شاتر	۱۶۹/۰	۱۶	تاتار (آرالینگ)
شاتر	۱۷۰/۰	۱۵	تاتار (آرخوری)
گرددستان			
شاتر	۱۶۷/۰	۲۳	کرد (خارپوت و ارزنگین)
شاتر	۱۶۷/۰	۲۰	کرد (میلانلی)
شاتر	۱۶۸	۲۸۴	کرد (ترکیه - ایروان - ایران)
دانیلو	۱۶۸/۳	۱۶۲	کرد
چپورکوسکی	۱۶۸/۶	۰۰۰	کرد
دنیگر	۱۶۸/۶	۱۴۰	کرد (قفقاز)

۶۲۰ - مردم شناسی ایران

پا تئو خوف	۱۶۸/۶	۲۰	کرد
پیتارد	۱۷۰/۰	۰۰۰	کرد
پیتارد	۱۷۰/۷	۴۸	کرد
دنیگر	۱۷۰/۷	۳۰	کرد

ترکستان

ماسلوسکی	۱۶۳/۷	۱۷	عرب
اوشانین	۱۶۳/۷۱	۱۶۳	بخارا
هادون	۱۶۳/۸ - ۱۶۷/۶	۰۰۰	ترکمن
کرونیکو	۱۶۴/۰۵	۸۰	وانچ
اوشانین	۱۶۵/۷۲	۱۰۰	عرب
ویشنوسکی	۱۶۵/۸۸	۲۷۹	پند ژیکنت
ایارخوف	۱۶۶/۳۴	۱۰۷	ایومود
اوشانین	۱۶۶/۳۹	۴۳۳	کاراتگین
ماسلوسکی	۱۶۶/۴	۲۹	عرب
ایارخوف	۱۶۶/۵۱	۲۰۰	چودیر
...	۱۶۶/۸	۱۰۰	دره پسکم و ناحیه بخارا
دنیگر	۱۶۶/۸	۷۴	قره قرغیز
دنیگر	۱۶۶/۸	۵۴	سارت
دنیگر	۱۶۷/۰	۵۳	ترکمن
اوشانین	۱۶۷/۰	۱۲۵	ارساری
دنیگر	۱۶۸/۳	۱۲۰	ازبک
ماسلوسکی	۱۶۸/۴	۰۰۰	تاجیک (سارت)
دنیگر	۱۶۹/۲	۱۵۵	تاجیک و کالجاس
ایارخوف	۱۶۹/۴۵	۲۰۰	فرغانه
ایاورسکی	۱۷۰/۰	۵۱	تکه
دنیگر	۱۷۱/۹	۲۹	کولی

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۶۳۹

افغانستان			
افغان	۱۸	۱۶۳/۸	ماتسپوسکی
افغان	۱۸	۱۶۸/۱	پوارکف
هزاره	۰۰	۱۶۸/۴	هادون
بلوچستان			
دهواری	۲۰۰	۱۶۴/۲۵	...
سید	۳۳	۱۶۴/۵۵	جوپس و ستاین
براهوئی (سراوان)	۰۰	۱۶۵/۹	هادون
پانی - پاونی (پشته)	۱۰۰	۱۶۷/۶۵	...
بلوچ	۳۵	۱۶۷/۸۹	جوپس و ستاین
سیستانی	۲۵	۱۶۸/۵۱	جوپس و ستاین

چنانکه جدولهای تطبیقی بالا نشان میدهد چنین بنظر میرسد که در نواحی کوهستانی غربی و شمال غربی ایران مردم قد بلند ترا ساکنین نواحی جنوبی و مرکزی میباشند. عرب ساکن جنوب عربستان خیلی کوتاه (حدود ۱۶۱/۰۶ — ۱۶۴/۹) است در حالیکه باده نشین ماوراء اردن قد بلند است (میانگین ۱۶۸/۵۰ و ۱۷۰/۱۲). اهالی سامری فلسطین از همه کردهای دیگر بلند قد ترند (میانگین ۱۷۱/۱ و ۱۷۳/۰). در سوریه باده نشینان رواله خیلی کوتاه (۱۶۱/۸۹) هستند در صورتیکه گروهی که سلتر در کتاب خود ذکر کرده میانگین ۱۶۷/۲ دارند که نسبتاً بلند است. در اناتولی تنوع قابل ملاحظه بین ۱۶۵/۶ تا ۱۷۱/۰ وجود دارد ولی اکثریت در حدود ۱۶۷ میباشند. قد آرامنه قفقاز بین ۱۶۴/۶ تا ۱۶۹/۴ میباشد و رقم آخر به میانگین نزدیکتر است. یهودیهای این ناحیه کوهستانی خیلی کوتاه (۱۶۳/۶ — ۱۶۴/۱) هستند در حالیکه تاتارهای آرخوری بلند (۱۷۰) هستند. در کردستان کلمه‌ای که بناحیه بزرگی اطلاق میشود کردها بلند قد هستند (۱۶۷ — ۱۷۰/۷). ارقام ترکستان حدود ۱۶۳/۷ تا ۱۷۱/۹ را نشان میدهد و حاکی از جمعیت نسبتاً بلند قد است که از چندین گروه نژادی متشکل است.

قد افراد در جنوب مرکزی ایران و عربستان و بلوچستان و سوریه در حد پایین یعنی ۱۶۱/۵ تا ۱۶۸/۶ است و در شمال ایران و عراق و ماوراء اردن

و فلسطین و کردستان و ترکستان حد بالاتر یعنی (۱۶۳/۷ - ۱۷۳/۰) است و در اناطولی و افغانستان و قفقاز بین این دو حد قرار دارد. در اینجا با رقام گوها Guha مربوط به هندوستان باید بذل توجه کرد.

ساحل غربی و جنوب	شمال غربی و شمال شرقی	
۱۶۴/۸۶۰	۱۶۸/۴۴۲	راجپوتانا
۱۶۴/۲۶۹	۱۶۵/۴۷۸	ایالات متحده
۱۶۴/۷۸۲	۱۶۴/۲۹۲	اوریسا
۱۶۷/۰۰۵		
۱۶۳/۵۵۵	۱۶۸/۰۳۰	بنگال
۱۶۸/۹۹۷	۱۶۷/۰۷۱	
۱۵۹/۴۹۰	۱۶۲/۸۲۶	
۱۶۴/۰۶۸		

در میان مردم شمال غربی و شمال شرقی حد از ۱۶۲/۸ تا ۱۶۸/۴ است و نشان میدهد که حد قد خیلی بالاتر از میانگین قسمت جنوبی فلات ایران نمیباشد. طبق نوشته هادون (ص ۱۰۷) در راجپوتانا قد بهیل موار Bhil of Mewar ۱۶۲/۹ است. ارقام گوها از گجرات و کاتیاوار در ساحل مرکزی غربی ۱۶۴/۳ تا ۱۶۷/۰ است و در جنوب هندوستان از ۱۵۹/۵ تا ۱۶۹/۰ است. هادون (ص ۱۰۷) اظهار میدارد که مردم قبل از درآویدی از حیث قد کوتاه بودند (۱۵۷/۵).

ساکنین ناحیه جنوب مرکزی ایران قد کوتاه ولی لرها و بختیاریها و ساکنین آذربایجان بلند قد هستند. در عراق بخصوص در ناحیه شمالی همه گروهها بجز یهودیها قد بلند دارند. ارقام چاپ نشده نویسنده در مورد آل بومحمد و آل سوعد در جنوب عراق حاکی از قد متوسط میکند. عربهای جنوب عربستان کوتاه قد هستند. در ماوراء اردن قد پاده نشینان متوسط تا بلند است. مردم رواله کوتاه میباشند. ولی سوریهای ایهای بوستون کمی بلندتر از متوسط هستند. در اناطولی ترکها بین متوسط و بلند ۱۶۵/۶ - ۱۷۱ میباشند.

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۴۳

در ناحیه قفقاز بین ارامنه از حیث قد اختلاف قابل ملاحظه (۱۶۴/۶ — ۱۶۹/۴) وجود دارد ولی ۷۹۲ نفر بین متوسط و کوتاه (۱۶۵/۲) هستند ، یهودیها و لزیگیها کوتاه هستند . يك گروه گرجیها بین متوسط و کوتاه (۱۶۵/۵) میباشند . اوستها و تاتارها قد بلند دارند (۱۶۸/۰ — ۱۷۰/۰) در این ناحیه که مردم از نژاد و زبان و فرهنگ مختلف وجود دارد طبیعی است که در اندازه گیری و مشاهدات مربوطه اختلافات زیاد دیده میشود .

ساکنین کردستان و ترکستان بین متوسط و بلند و مردم افغانستان و بلوچستان از لحاظ قد متوسط هستند . وقتی کلیه ناحیه را در نظر میگیریم مشاهده میشود که در حوالی دریای عربستان از باب المندب گرفته تا دماغه کمورن تمایل کلی بر کوتاه قدی است .

در کوهستان مغرب ایران و کردستان و افغانستان و اناطولی و شمال هندوستان تمایل بر قد بلندی است .

بنا بر این نتیجه گرفته میشود که مردمان ساکن جنوب ناحیه مورد بحث بین متوسط و کوتاه و ساکنین کوهستان و شمال این منطقه بین متوسط و بلند میباشند . پس از گردآوری مطالب و اطلاعات جدید و اضافی این تمایلات ممکن است بیشتر محسوس یا حتی از بین برود .

قد نشسته : — اگرچه جدول تطبیقی قد نشسته خیلی مفصل نخواهد بود چندین علائم فوراً آشکار میشود . سه گروه ایران مرکزی (۷۹/۶۶ — ۸۱/۹۷) در همه این ناحیه دارای کوتاهترین تنه هستند و این مطلب از مشاهدات ما در قد ایستاده معلوم است . سه گروه از مرکز عراق (۸۲/۵۱ — ۸۵/۰۹) در درجه بعد واقع میشوند و سپس مردم اکیدت و موالی و بادیه نشینان رواله در اردن و سوریه (۸۲/۶۹ — ۸۶/۸۰) قرار میگیرند و بعد از آنها گروههای اناطولی و قفقاز و سوریه‌ای‌های سلنزر (۸۶/۹ — ۸۸/۸) . گروههای اهریک از شمال عراق و ترکمنها و کردها و عربها که همه در نزدیکی کرکوک اندازه گیری شدند با استثنای لرها (۸۹/۱۱) دارای تنه درازتر (۸۸/۰ — ۹۱/۳) از همه سایر گروهها

قد نشسته (طول تنه) و قد نشسته نسبی ایران

مردم	تعداد	قد نشسته	قد نشسته نسبی	نویسنده
یزد خواست	۴۶	۷۹/۶۶	۴۸/۱۶	
یهودیه‌های اصفهان	۸۶-۸۷	۸۰/۸۴	۴۹/۲۰	فیلد
کناره	۷۴	۸۱/۹۷	۴۹/۷۴	
لر پشت کوه	۵۲	۸۹/۱۱	۵۲/۸۴	

عراق

عرب‌های کیش	۳۴۰-۳۴۲	۸۲/۵۱	۴۹/۰۸	فیلد
			۴۹/۷۶	
			۴۹/۳	
عرب‌های ترکمن	۶	۸۸/۰۰	۵۲/۰	اهریک
			۵۲/۲۹	
			۵۳/۰۶	
			۵۲/۴۷	
کرده‌های ترکمن	۷	۹۰/۱۴	۹۰/۱۶	
			۹۰/۲۲	
ترکمن	۳۱			
اعراب کرکوک	۳۲			

ماوراء اردن

عرب‌های کیش	۱۲۰	۸۵/۹۶	۵۰/۵۴	شنکین
			۵۰/۵۴	
عرب‌های کیش	۱۷۶-۷	۸۶/۸۰		

سوریه

عرب‌های کیش	۲۷۰	۸۲/۶۹	۵۱/۱۱	شنکین
سوریه‌ای‌ها	۲۳۳	۸۸/۰۹	۵۲/۴۲	سلتزر

اناطولی

ترک	۲۰۰	۸۸/۲۹	۵۲/۳۶	پیتارد
ترک	۲۰۰	۸۸/۲۹	۵۲/۳۶	هسلوک و مورانت
ترک (عثمانلی در آنکارا و قونیه)	۴۷	۸۸/۸	۰۰۰	زوپانیک

قفقاز

یهودی (گرجستان)	۱۹	۸۶/۹	۵۳/۰۰	ویسنبرگ
ارمنی	۹۸	۸۸/۵۸	۵۳/۳۷	سلتزر
ارمنی	۰۰	۰۰۰	۵۳/۶	مارتین

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۳۵

کردستان

کرد	۶۳-۴۸	۸۸/۴۰	۵۱/۷۸	پیتارد
کرد(عراق)	۱۳	۹۱/۳۰	۵۳/۳۸	اهریک

بررسی قد نشسته نسبتاً بدون معنی است مگر آنکه خود قد در نظر گرفته شود. جدول زیر ارتباط این اندازه‌ها و تناسب بدن را برای گروههای ایران و عراق نمایان میسازد.

مردم	تعداد	قد	قد نشسته	قد نشسته نسبی	طول پا
یزدخواست	۴۶	۱۶۴/۷۹	۷۹/۶۶	۴۸/۱۶	۸۵/۱۳
یهودیهای اصفهان	۸۶	۱۶۴/۹۴	۸۰/۸۴	۴۹/۲۰	۸۴/۱۰
کناره	۷۴	۱۶۵/۵۴	۸۱/۹۷	۴۹/۷۴	۸۳/۵۷
بادیه نشینان بائبج	۳۵	۱۶۸/۱۸	۸۳/۳۸	۴۹/۷۶	۸۴/۸۰
اعراب کیش	۳۴۰	۱۶۸/۳۰	۸۲/۵۱	۴۹/۰۸	۸۵/۷۹
لرها	۵۲	۱۶۸/۶۳	۸۹/۱۱	۵۲/۸۴	۷۹/۵۲
سربازان عراقی	۲۲۲	۱۷۲/۵۶	۸۵/۰۹	۴۹/۳۰	۸۷/۴۷

واضح است که بین طول تنه و قد اختلاف قابل ملاحظه وجود دارد زیرا لرها که دارای درازترین تنه هستند (۸۹/۱۱) بلندترین افراد گروه نمیباشند بعلاوه آنکه طول پای آنها کم است (۷۹/۵۲). سربازان عراقی دارای بلندترین قد هستند (۱۷۲/۵۶) ولی تنه آنها نسبتاً کوتاه است (۸۵/۰۹). با استثنای لرها و ده نشینان یزدخواست شاخص قد نشسته نسبی بطور عجیبی یکتوخت است و حد اختلاف پنج گروه دیگر بین ۴۹/۰۸ و ۴۹/۷۶ است که نشان میدهد بین طول تنه و پا تناسب مساوی وجود دارد. در این گروهها لرها دارای درازترین تنه و ده نشینان یزدخواست کوتاهترین تنه میباشند.

جدول زیر شامل بادیه نشینان بائبج و دو دسته اعراب کیش و مصریهای واحه خرگه و یک گروه سربازان عراقی است. در مقام مقایسه با جدول برای گروههای ایران (ص ۵۳۹) اختلافات عمده مشاهده میشود.

قد نهمه (طول تنه)

مجموع	خیلی کوتاه	کوتاه	متوسط	بلند	خیلی بلند		قد ایستاده
	(۷۴۹-۷۵۰)	(۷۹۹-۷۵۰)	(۸۴۹-۸۰۰)	(۸۹۹-۸۵۰)	(۹۰۰-۸۰۰)		
	درصد	درصد	درصد	درصد			
	...	...	...	۱/۰۰	...	B	خیلی بلند
۱/۰۰	...	...	...	...	...	K _۱ و K _۲	(۱۸۰۰)
...	...	...	...	...	...	E	
۴/۰۰	...	...	۲/۰۰	۲/۰۰	...	S _۱	
۳۱/۵۶	...	۲/۶۳	۷/۸۹	۱۸/۴۱	۲/۶۳	B	بلند (۱۷۰۰-۱۷۹۹)
۳۶/۰۰	...	۴/۰۰	۲۰/۰۰	۱۲/۰۰	...	K _۱ و K _۲	
		...	۲/۰۰	۱۰/۰۰	...	E	
		۸/۰۰	۳۸/۰۰	۱۴/۰	۴/۰۰	S _۱	
		۱۰/۵۲	۳۹/۴۵	۷/۸۹	۲/۶۳	B	متوسط (۱۶۰۰-۱۶۹۹)
	۱/۰۰	۱۹/۰۰	۲۵/۰۰	۴/۰۰	۱/۰۰	K _۱ و K _۲	
	...	...	۳۸/۰۰	۳۴/۰۰	...	E	
		۶/۰۰	۴۰/۰۰	۴/۰	۲/۰۰	S _۱	
		۲/۶۳	۵/۲۶	...	...	B	کوتاه (x-۱۵۹۹)
		۴/۰۰	۲/۰۰	...	...	K _۱ و K _۲	
		۲/۰۰	۱۴/۰۰	...	...	E	
		...	...	...	...	S _۱	
		۱۵/۸۸	۵۲/۶۰	۲۶/۳۰	۵/۲۶	B	مجموع
		۲۷/۰۰	۴۷/۰۰	۱۷/۰	۱/۰۰	K _۱ و K _۲	
		۲/۰۰	۵۴/۰۰	۴۴/۰۰	...	E	
۵۰		۱۴/۰۰	۶۰/۰۰	۲۰/۰۰	۶/۰۰	S _۱	

در هیچیک از گروهها فردی در طبقه بلند با تنه خیلی کوتاه یا در طبقه خیلی بلند با تنه کوتاه یا خیلی کوتاه پیدا نمیشود . همچنین مرد کوتاهی با تنه خیلی دراز دیده نمیشود و فقط دو نفر (دولر ۳/۸۴ درصد) دارای قد کوتاه و تنه دراز هستند چنانکه از معدلهای انتظار میرود تعداد سربازان عراقی قد بلند دو برابر تعداد قد بلندهای هر یک از هفت گروه دیگر است . ولی لرها برخلاف عراقیها و همچنین گروههای ایران قدشان متکی است بر تنه خیلی دراز برعکس سربازان عراقی که بلند قدر هستند ولی فقط ۳۶ درصد آنها تنه دراز دارند . مصریها که معدل آنها را نداریم ولی ظاهراً کوتاهتر از سایر گروهها هستند بطوری که ۸۸ درصد آنها در طبقه متوسط و کوتاه قرار دارند بیشتر به لرها شباهت دارند

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۲۲۷

تا به هر يك از سه گروه دیگر ایران بطوریکه ۴۴ درصد آنها دارای تنه دراز
میباشد.

بطور کلی مصریها يك گروه یکنواخت تری هستند بطوریکه در دو منتهی-
علیه جدول قد و قد نشسته افرادی دیده نمیشود و ۹۸ درصد آنان از حیث قد
کوتاه تا بلند و از لحاظ طول تنه متوسط تا دراز میباشند .
اگر چه گروه عراقی تمایل مختصری به قد متوسط و تنه خیلی دراز نشان
میدهند در میان گروههای ایران اینگونه فرد پیدا نمیشود بجز البته در میان لرها .
بادیه‌نشینان بائبج که از سایر گروههای عراقی کوتاهترند در طبقه تنه دراز و قد
بلند عده نسبتاً زیادتری دارند . چنانکه انتظار میرود این مطلب در مورد بادیه
نشینان بائبج نسبت به سه گروه کوتاهتر ایرانی نیز صادق است و لسی باید بخاطر
داشت که اگر چه یهودیها و ده‌نشینان کناره بطور کلی کوتاه قد هستند نمونه های
افرادی در طبقه خیلی بلند و تنه خیلی دراز دارند که در میان مردم عراق
نیست .

چنانکه از جدول ص ۶۲۳ مشاهده میشود شباهت زیادی در قد نشسته
نسبی بین همه گروههای جنوب غربی آسیا وجود دارد . حداکثر اختلاف بین
۴۸/۱۶ و ۵۳/۳۷ است . بررسی دقیق تر آشکار میسازد که گروههای یزدخواست
و کناره و همچنین سه گروه عراقی اختلافی بین ۴۸/۱۶ و ۴۹/۷۶ نشان
میدهند . همه گروههای دیگر که شامل دسته های شمال عراق و گروههای
ماوراء اردن و سوریه و اناطولی و قفقاز و کردستان باشد بالاتر از ۵۰/۰
هستند بطوریکه ممکن است در این کمی اختلاف يك عامل مهم نژادی مؤثر باشد
یعنی مردمی که در منطقه بین ۳۲ درجه و ۳۴ درجه عرض جغرافیائی شمالی
زندگی میکنند یعنی از ماوراء اردن شرقی تا سوریه تا مرکز جنوبی ایران
بنظر میرسد که فقط بین ۴۸/۱۶ تا ۴۹/۷۶ اختلاف داشته باشند و بنظر میرسد
که شاخص در مناطق کوهستانی شمال این ناحیه اختیاری بالاتر باشد و چون
این مردم با استثنای یهودیهای قفقاز معمولاً بلند قد هستند باین نتیجه میرسیم که
در میان آنها تمایل زیادتری به درازی تنه وجود دارد تا در میان گروههای
جنوبی .

طول سر و عرض سر و شاخص سر = وقتی اندازه‌های سر هفت گروه

عراق و ایران را بررسی میکنیم مشخصاتی بدست میآید که درجدول زیر مشهود

اندازه های سر

مردم	تعداد	طول بین پیشانی تا پشت سر	حد اکثر عموم	شاخص سر	کوچک درصد	متوسط درصد	بزرگ درصد
لرها	۵۲	۱۸۹/۹۹	۱۴۰/۶۸	۷۴/۲۵	۳۸/۴۰	۵۷/۶۰	۳/۸۴
یزدخواست	۴۶	۱۹۲/۵۱	۱۴۱/۵۵	۷۳/۵۰	۱۷/۳۶	۷۵/۹۵	۶/۵۱
کناره	۲۴	۱۸۷/۰۲	۱۴۲/۹۶	۷۶/۴۴	۴۵/۳۱	۵۲/۰۶	۲/۷۴
یهودیه	۸۶	۱۸۶/۰۶	۱۴۴/۲۸	۷۷/۴۳	۳۹/۵۳	۵۸/۱۳	۲/۳۲
اعراب کیش	۳۵۸	۱۸۸/۷۶	۱۴۱/۹۱	۷۵/۳۳	۴۶/۵۰	۴۹/۵۰	۴/۰۰
سربازان عراقی	۲۲۲	۱۸۷/۲۴	۱۴۲/۷۱	۷۶/۶۲	۴۴/۷۰	۴۹/۳۰	۶/۰۰
بادیه نشینان بایج	۳۵	۱۹۱/۳۱	۱۳۹/۹۳	۷۳/۲۹	۳۲/۱۹	۶۳/۱۲	۲/۶۳

حد اکثر حد معدل طول سر بین ۱۸۶/۰۶ و ۱۹۲/۵۱ است . ده نشینان یزدخواست و بادیه نشینان بایج درازترین سر و یهودیه و سربازان عراقی کوتاه ترین سر را دارند . از حیث عرض سر سر یهودیه و سربازان عراقی از همه عریض تر و سر بادیه نشینان بایج و لرها از همه باریکتر است و حد آن بین ۱۳۹/۹۳ و ۱۴۴/۲۸ است . شاخص های سر (بین ۷۳/۲۹ و ۷۷/۴۳) نشان میدهد که هر هفت گروه بطبقه سردراز و سرم توسط تعلق دارند . لرها و ده نشینان یزدخواست و بادیه نشینان بایج دارای شاخص هایی هستند که تقریباً نزدیک به میانگین احتمالی مدیترانه اولیه (۷۳/۰ - ۷۴/۰) میباشد . از حیث اندازه سر اکثریت متوسط و تمایل زیادی به کوچکی است ده نشینان یزدخواست و بادیه نشینان بایج در این طبقه دارای بزرگترین سر و اعراب کیش و مردان کناره دارای کوچکترین سر میباشد . در بین کل عده ۸۷۳ نفر خیلی بندرت افرادی پیدا میشوند که دارای سر بزرگ باشند .

طبق طبقه بندی سه گانه هاروارد از هفت گروه بادیه نشینان بایج (۸۲/۸۶ در صد) و مردان یزدخواست (۸۰/۴۳ در صد) و لرها (۷۶/۹۲ در صد) از همه بیشتر سر دراز هستند در حالیکه یهودیه (۵۶/۹۸ در صد) و مردان کناره (۴۷/۹۵ در صد) و سربازان عراقی (۴۳/۸۹ در صد) دارای حد اکثر تعداد

مردم شناسی جسمانی ایران - ۲۴۹

سرمتوسط میباشند. در بین ۸۷۱ نفر فقط ۳ نفر یعنی ۰/۳۴ درصد سر کوتاه هستند بدین ترتیب اکثریت افراد در طبقه سر دراز یا سرمتوسط و عده بسیار کمی در طبقه سر کوتاه هستند در جدول زیر هشت گروه از عراق و نمونه های کمی از غربهای جنوب و مصر بیا و طبقه جاتری و پاتان مورد بررسی قرار گرفته اند.

گروهها طبق شاخص سر

مجموع	۳۰۸۵/۰	۸۴/۹-۸۰/۰	۷۹/۹-۷۵/۱	۷۵/۰-۷۰/۱	۷۰/۰-۶۵/۰	
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	
	...	...	۵/۲۶	۱۸/۴۱	۱۰/۵۲	B
	۱/۰۰	۵/۰۰	۲۱/۰۰	۱۶/۵۰	۳/۰۰	...
	۱/۲۳	۸/۰۰	۲۰/۶۲	۱۲/۰۰	۲/۶۷	S _{۱۱۲۳}
	۵۷/۲۰	۲۵/۲۰	۱۱/۴۴	...	...	SA کوچک
			۱۲/۰۰	۲۴/۰۰		
			۲۰/۰۰	۲۴/۰۰		
۵۲/۰۰	۴/۰۰	۱۰/۰۰	۲۴/۰۰	۱۴/۰۰		
۶۲/۱۲	...	۵/۲۶	۱۳/۱۵	۲۴/۱۹	۱۰/۵۲	
۴۹/۵۰	...	۴/۰۰	۲۱/۵۰	۲۱/۰۰	۳/۰۰	
۴۹/۲۳	۱/۲۳	۴/۶۷	۲۵/۳۳	۱۴/۶۸	۳/۲۳	
۵/۲۲	...	۵/۷۲	...	...	...	SA
۶۳/۰۰	...	۴/۰۰	۱۸/۰۰	۴۰/۰۰	...	E
۴۶/۰۰	...	۲/۰۰	۸/۰۰	۳۴/۰۰	۲/۰۰	C
۴۴/۰۰	...	۶/۰۰	۱۴/۰۰	۲۴/۰۰	...	P
۲/۶۳	...	...	...	۲/۶۳	...	B
۴/۰۰	...	۱/۰۰	۲/۵۰	۰/۵۰	...	K _{۱۱۲۳۴}
۶/۰۰	...	۱/۲۳	۴/۰۰	۰/۶۷	...	S _{۱۱۲۳}
	...	...	...	...	...	SA بزرگ
				۲/۰۰	...	E
				...	...	C
				۴/۰۰	...	P
		۵/۲۶	۱۸/۴۱	۵۵/۲۳	۲۱/۰۴	B
۲۰۰	۱/۰۰	۱۰/۰۰	۴۵/۰۰	۳۸/۰۰	۶/۰۰	K _{۱۱۲۳۴}
۱۵۰	۲/۶۷	۱۴/۰۰	۵۰/۰۰	۲۷/۳۴	۶/۰۰	S _{۱۱۲۳}
۳۵	۵۷/۲۰	۲۱/۴۶	۱۱/۴۴	...	...	SA
۵۰	...	۴/۰۰	۳۰/۰۰	۶۶/۰۰	...	E
		۴/۰۰	۲۸/۰۰	۵۸/۰۰	۱۰/۰۰	C
		۱۰/۰۰	۳۸/۰۰	۳۲/۰۰	...	P

در هیچیک از این گروهها بیش از $\frac{6}{5}$ درصد افسرادشان دارای سر 1450 سانتیمتر مکعب یا بیشتر نیستند اگرچه نمونه‌های ایران و عراق در طبقه متوسط و کوچک تقریباً نسبت مساوی دارند در بین ایرانیها عده متوسط زیادتر است. این مطلب در میان ده نشینان یزد خواست بحد زیاد مشاهده میشود و بهمین جهت آنها حتی در میان گروههای ایران مشخص میباشند. مردم چاتری و پاتان هندوستان سرشان از عراقیها کوچکتر است و $\frac{94}{38}$ درصد اعراب جنوب دارای سر کوچک هستند. تناسب پخش در میان مصریها طوری است که آنها را در همان حدود ایرانیها قرار میدهد. چون از مناطق شمالی ناحیه خوران ارقامی در دست نیست تمایلات جغرافیائی اندازه سر در آن محل را نمیتوان معین کرد.

بررسی شاخصهای سر نشان میدهد که از هفت گروه ایران و عراق که همه در طبقه سردراز قرار دارند بادیه نشینان بائییج بیشتر از همه افراد سردراز دارند. لرها و یزد خواستیها در طبقه و بعد از آنها اعراب کیش و سر بازان عراقی هستند. در میان ده نشینان کناره تمایل زیادی به سر متوسطی است. فقط یهودیها هستند که در طبقه سر کوتاه میباشند. از 10 تا 20 درصد لرها و یزد-خواستیها و بادیه نشینان بائییج در طبقه خیلی سردراز قرار میگیرند.

اگرچه گروه چاتری و پاتان هندوستان نیز سردراز هستند طبقه چاتری مثل بادیه نشینان بائییج تمایل به خیلی سردرازی دارند در حالیکه در میان پاتانها عناصر زیادتری سر کوتاهی است ولی البته نه باندازه یهودیها. مصریهایک گروه متجانس تشکیل میدهند و 96 در صد آنها سر دراز متوسط و عدهای سر دراز و هیچ خیلی سر دراز ندارند.

بر خلاف گروههای ایران و عراق و هندوستان و مصر اعراب جنوب عربستان که توسط برترام تامس اندازه گیری شده اند $\frac{88}{66}$ در صدشان سر کوتاه هستند که $\frac{57}{20}$ در صد آنها در طبقه خیلی سر کوتاه قرار میگیرند. باید بخاطر داشت که تنها این گروه بودند که سر خیلی کوچک داشتند.

اکنون میپردازیم به بررسی اندازه‌های سر در آسیای جنوب غربی.

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۳۱

طول سر *

ایران

نویسنده	میانگین	تعداد	مردم
فیلد	{ ۱۸۶/۰۶	۸۷	یهودی‌های اصفهان
	{ ۱۸۷/۰۲	۷۳	کناره
دانیلو	۱۸۸/۰۰	۴۶	ایرانی
فیلد	{ ۱۸۹/۹۹	۵۲	لرهای پشت‌کوه
	{ ۱۹۲/۵۱	۴۶	یزد خواست

عراق

اهریک	۱۸۳/۸۷	۳۱	ترکمن
ویسنبرگ	۱۸۴/۰	۳۷	یهودی
فیلد	{ ۱۸۶/۲۴	۲۲۲	سربازان عراقی
	{ ۱۸۸/۲۶	۳۵۸	اعراب کیش
بکستون و رایس	{ ۱۸۹/۷۲	۶۳	سربازان عراقی (حله)
	{ ۱۹۰/۱۴	۱۰۰	کارگران کیش
اهریک	۱۹۰/۴۴	۳۳	عرب
فیلد	۱۹۱/۳۱	۳۵	بادیه‌نشینان بائبج

عربستان

مشی	۱۸۰/۰۰	۲۹	عرب
-----	--------	----	-----

ماردء اردن

شنکلین	{ ۱۹۰/۴۲	۱۷۵	بادیه نشینان موالی
	{ ۱۹۱/۳۵	۱۲۰	بادیه نشینان اکپدت

فلسطین

هاکسلی	۱۸۸/۰۰	۳۵	سامری
اسپیدپام	۱۹۱/۰۷	۲۷	سامری

* ایران ۱ - بختیاری (۳) ۱۷۸/۰ ، هوسی - عجمی (۲) ۱۸۵/۰ ، هوسی

- عجمی (۹) ۱۸۵/۰ شانتر .

عراق ، کلدانی (۴) ۱۷۸/۰ ، کاپرز - عرب ترکمن (۶) ۱۸۵/۰ ،

اهریک - کرد ترکمن (۷) ۱۸۴۷/۱ - اهریک .

سوریه

کاپرز	{ ۱۷۸/۲ ۱۸۱/۹	۰۰۰ ۱۸۲	دروز لبنانی
سلتزر	۱۸۳/۰۶	۲۶۳	سوریه‌ای
شنگلین	۱۹۱/۴۸	۲۷۰	بادیه نشینان رواله
شانتز	۱۹۵	۴۲	انصاریهای (انطاکیه)

اناطولی

فن لوشان	۱۷۶/۴۰	۵۰	تاجتادشی و بکتاش
واگنسیل	۱۸۰/۱	۸۴	ترك (کستامونی)
واگنسیل	{ ۱۸۰/۵ ۱۸۰/۶	۳۴	ترك (ایالات شرقی)
		۶۲	ترك (آنکارا)
هسلوک و مورانت	۱۸۰/۹۳	۲۰۰	ترك
واگنسیل	۱۸۱/۶	۳۹۵	ترك (توتال)
زوپانیچ	۱۸۲/۰	۴۷	ترك (عثمانلی)
واگنسیل	{ ۱۸۲/۱ ۱۸۳/۱ ۱۸۳/۱ ۱۸۳/۵	۷۶	ترك (بروسه)
		۳۶	ترك (داردانل)
		۵۶	ترك (قونیه)
		۴۷	ترك (اسمیرنه)
کروفوت	۱۸۴/۰۴	۱۵	بکتاش (آنکارا)
پینارد	۱۸۵/۴	۲۰۰	ترك
شانتز	۱۷۳/۰	۲۲	آسوری
کاپرز	۱۷۸/۵	۰۰۰	علوی

قفقاز

شانتز	۱۶۸	۲۷	ارمنی (یروان)
هردلیشکا	۱۸۱/۰	۲۵	ارمنی
شانتز	۱۸۱	۲۸	ارمنی (قبروسی)
توارجانویچ	۱۸۱/۷۸	۱۰۵	ارمنی
کاپرز	۱۸۲/۰	۰۰۰	ارمنی
ویسنبرگ	۱۸۲/۰	۲۰	ارمنی

مردم شناسی جوامعی ایران - ۶۴۴

شاعر	۱۸۲/۰۸	۲۹۲	ارمنی
فن ارکرت	۱۸۲/۳۱	۱۹	ارمنی
سلتزر	۱۸۴/۳۰	۱۰۱	ارمنی
بواز	۱۸۶/۳۹	۷۵	ارمنی
شاعر	۱۸۰/۰	۱۱	لذگی
ویسبزرگ	{ ۱۸۳/۰ ۱۸۴/۰	۲۰	یهودی
		۳۳	یهودی (گرجستان)
ژاواهوف	۱۸۵/۰	۹۰۰	گرجی
شاعر	{ ۱۸۶/۰ ۱۸۶/۰ ۱۸۶/۰ ۱۸۸/۹ ۱۸۹/۰ ۱۸۹/۰	۱۴	تاجیک (نوراشاین)
		۱۵	تاتار (آرخوری)
		۱۶	تاتار (آرالینج)
		۳۹	تاجیک (دره کورا)
		۱۷	تاتار (یروان)
		۱۹	تاتار (آذربایجان)
ایاورسکی	۱۹۳/۰	۵۹	ترکمن

کردستان

اهریک	۱۸۱/۳۱	۱۳	کرد (عراق)
پیتارد	۱۸۲/۶۸	۶۳	کرد
شاعر	{ ۱۸۶ ۱۸۸	۳۰	کرد (بلیکانی)
		۲۳	کرد (خارپوت و ارزنگین)
دانیلو	۱۸۸/۵	۱۹	کرد (ایران)
شاعر	۱۹۰	۲۰	کرد (میلانلی)
شائرا	۱۹۳	۳۵	کرد (سوریه و عراق شمالی)

ترکستان

اوشانین	۱۸۰/۶۹	۱۶۳	بخارا
کرونیکوف	۱۸۱/۰۵	۸۰	وانج
...	۱۸۳/۳۱	۱۰۰	دره پاسکم و ناحیه بخارا

۱ - شاعر طول سر ۲۲ کرد شمال عراق را که میگوید میانگین ۲۰۱ داشته اند ثبت کرده است که باشکال میتوان باور کرد.

۶۳۴- مردم‌شناسی ایران

ایارکف	۱۸۵/۳۳	۲۰۰	فرغانه
اوشانین	۱۸۸/۴	۱۲۵	ارساری
ایاورسکی	۱۹۳	۵۱	تکه
ایارکف	{ ۱۹۳/۱۵ ۱۹۴/۲۵	۲۰۰ ۱۰۷	چودیر ایومود
ماسلوسکی	۱۸۳	۱۷	عرب
اوشانین	۱۸۳/۶۶	۱۰۰	عرب
ماسلوسکی	۱۸۹	۲۹	عرب

افغانستان

ماتسیوسکی	۱۸۵	۱۸	افغان
-----------	-----	----	-------

بلوچستان

...	۱۷۴/۴۲	۳۵	بندیجه
...	۱۷۶/۳۴	۳۳	چته لك
...	۱۷۷/۶۶	۵۸	لری
...	۱۷۷/۷۵	۱۶	سنگور
...	۱۷۷/۹۶	۱۰۰	جات
...	۱۷۸/۳۲	۵۹	پاتان وانچی
...	۱۷۷/۵۶	۲۱	قلندرانى
...	۱۷۹/۴۹	۷۷	منگل براهوئی
...	۱۷۹/۶۷	۲۰۰	دهواری
...	۱۸۰/۰۶	۴۸	میرجات
...	۱۸۱/۱۷	۷۹	مکرانی
...	۱۸۴/۰۲	۱۰۰	پانی - پونی (پشته)
جويس و ستاين	{ ۱۷۴/۸۳ ۱۸۵/۵۵ ۱۸۶/۲۴	۳۵	بلوچ
		۳۳	سید
		۳۷	سپستانی

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۳۵

در ایران بختیاری (فقط از سه نفر اندازه گیری شده) دارای کوتاهترین سر (۱۷۸/۰) و یزد خواستی‌ها درازترین (۱۹۲/۵۱) سر میباشند. اکثریت بین ۱۸۷ و ۱۹۰ واقع میشوند.

در عراق باستانی عناصر ترکمن حد سر از ۱۸۴ در گروه یهودیها تا ۱۹۱/۳۱ در میان بادیه نشینان بائنج می باشد. سر یک گروه کلدانی که توسط کاپرز اندازه گیری شده مطابق سر کوتاه بختیاریهای هوسی (۱۷۸) میباشد. عربهای جنوب عربستان سرشان کوتاهتر (۱۸۰) از ساکنین ایران و عراق میباشد.

در ماوراء اردن سر افراد دراز است ۱۹۰/۴۱ و ۱۹۱/۳۵؛ سر سامریهای فلسطین نیز نسبتاً دراز میباشد ۱۸۸ و ۱۹۱/۰۷؛ دروزها و لبنانی‌های سوریه بنظر میرسد سر خیلی کوتاه داشته باشند در حالیکه بادیه نشینان رواله سر خیلی بلند (۱۹۱/۴۸) دارند.

جدول بالا نشان میدهد که طول سر چهار گروه بادیه نشین بطور عجیبی یکنواخت است: موالی (۱۹۰/۴۲)؛ بائنج (۱۹۱/۳۱)؛ اکیدت (۱۹۱/۳۵)؛ رواله (۱۹۱/۴۸).

این ارقام با اضافه اندازه‌هایی که نویسنده از شمار و صلوبه بدست آورده و هنوز منتشر نشده است حاکی از آنستکه ممکن است از نوع مدیترانه اولیه باشند که میانگین آن ۱۹۰ تا ۱۹۱/۵ است.

در اناطولی طول سر بین ۱۷۶/۴۰ و ۱۸۵/۴۰ است و تقریباً همه نسبتاً کوتاه هستند. گروههای قفقاز نیز سر کوتاه یعنی بین ۱۸۰/۰ و ۱۸۵/۰ هستند بجز تاجیکها و تاتارها و یک گروه ترکمن که طول سر آنها کمی زیادتر است. یک گروه آرامنه (۱۶۸/۰) محتاج به پرسش و رسیدگی است.

در کردستان سر متمایل به کوتاهی است بجز سه گروه سردراز در سوریه و عراق که توسط شاتر اندازه گیری شده‌اند.

مردم ترکستان (حد بین ۱۸۰/۶۹ و ۱۹۴/۲۵) بجز عربها (حد بین ۱۸۳/۰ و ۱۸۹) سر متوسط تا دراز دارند. در بلوچستان تمایل به کوتاه سری است (حد بین ۱۷۴/۴ تا ۱۸۶/۲).

وقتی گروه‌های ایران نویسنده با گروه‌های غربی و شمالی مقایسه میشوند از لحاظ این اندازه اختلافی با مردم عراق ندارند. عرب‌های جنوب ظاهراً دارای سرکوتاهتر و بادیه نشینان ماوراء اردن درازتر و مردم اناطولی و قفقاز بطور قابل ملاحظه دارای سرکوتاهتر از گروه‌های ایران و عراق میباشد. مطلب شایان توجه اینکه حد طول سر یهودیهای اصفهان و عراق و قفقاز بین ۱۸۳ و ۱۸۶ میباشد. اکنون به جدول عرض سر برای منطقه جنوب غربی آسیا میپردازیم.

عرض سر *

ایران

مردم	تعداد	میانگین	نویسنده
لرهای پشت کوه	۵۲	۱۴۰/۶۸	فیلد
یزدخواست	۴۶	۱۴۱/۵۵	
کناره	۷۴	۱۴۲/۹۶	
عجمی	۹	۱۴۴/۰	شانتر
یهودیهای اصفهان	۸۶	۱۴۴/۲۸	فیلد
ایرانی	۴۶	۱۴۶/۰	دانیلو

عراق

بادیه نشینان بائیدج	۳۵	۱۳۹/۹۳	فیلد
اعراب کیش	۳۵۹	۱۴۱/۹۱	فیلد
کارگران کیش	۱۰۰	۱۴۲/۷۵	بکستون و رایس
سربازان عراقی	۲۲۱	۱۴۳/۷۱	فیلد

* ایران: عجمی (۲) ۱۴۰/۰ و بختیاری (۳) ۱۴۹/۰ هوسی. عراق:

عرب‌های ترکمن (۶) ۱۴۴/۱۷ و کردهای ترکمن (۷) ۱۴۸/۵۷ - اهریک.

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۳۷

یهودیه‌ها	۳۷	۱۴۴/۰	ویسبرگه
سربازان عراقی (حله)	۶۳	۱۴۴/۳۴	بکستون و رایس
ترکمن	۳۱	{ ۱۴۶/۱۰	اھریک
عرب	۳۳	{ ۱۴۶/۲۱	
کلدانی	...	۱۵۳/۱	کاپرز

عربستان

عرب	۲۹	۱۴۷/۳۸	مشی
-----	----	--------	-----

ماوراء اردن

بادیه نشینان اکیدت بادیه نشینان موالی	۱۲۰	{ ۱۴۶/۱۴	شنکلین
	۱۷۵	{ ۱۴۷/۰۶	

فلسطین

سامری	۳۵	۱۴۷/۰	هاکسلی
سامری	۲۷	۱۴۸/۴۰	اسپید بام

سوریه

بادیه نشینان رواله	۲۷۰	۱۴۳/۶۳	شنکلین
لبنانی	۱۸۲	۱۵۴/۴	کاپرز
سوریه‌ای	۲۶۵	۱۵۵/۴۷	سلتزر
دروز	...	۱۵۵/۵	کاپرز
انصاریها (انطاکیه)	۴۲	۱۶۴/۰	شاتر

اناطولی

ترک (بروسه)	۷۶	{ ۱۴۹/۳	واگنسیل			
				ترک (اسمیرنه)	۴۷	{ ۱۵۰/۳
				ترک (فونیه)	۵۶	{ ۱۵۲/۰
ترک	۲۰۰	۱۵۲/۳۵	پیتارد			
ترک (توتال)	۳۹۶	۱۵۲/۶	واگنسیل			
تاچتادشی و بکتاش	۵۰	۱۵۲/۶۰	فن لوشن			

۱۳۳۶ - مردم شناسی ایران

هسلوك ومورانت	۱۵۲/۶۵	۲۰۰	ترك
واگنسیل	{ ۱۵۲/۵ ۱۵۳/۵ ۱۵۳/۸	۳۶	ترك (داردانل)
		۶۲	ترك (آنكارا)
		۳۴	ترك (ایالات شرقی)
زوپانیچ	۱۵۴	۴۷	ترك (عثمانلی)
واگنسیل	۱۵۶/۰	۸۵	ترك (كستمونی)
كروفوت	۱۵۷	۱۵	بكتاش (آنكارا)
كاپرز	۱۵۲/۷	...	علوی
شاتر	۱۵۵/۰	۲۲	آسوری
قفقاز			
شاتر	۱۵۳	۲۷	ارمنی (یروان)
ویسنبرگ	۱۵۳	۲۰	ارمنی
هردلیشكا	۱۵۵	۲۵	ارمنی
كاپرز	۱۵۵/۴	...	ارمنی
شاتر	۱۵۶/۱۳	۲۹۲	ارمنی
فن ارکرت	۱۵۶/۴۲	۱۹	ارمنی
توارجانویچ	۱۵۷/۸۲	۱۰۵	ارمنی
سلتزر	۱۵۷/۹۰	۱۰۱	ارمنی
شاتر	۱۵۸	۲۸	ارمنی (قیروسی)
بواز	۱۵۹/۴۳	۷۵	ارمنی
شاتر	{ ۱۴۵ ۱۴۶	۱۶	تاتار (آرالبیچ)
		۱۷	تاتار (یروان)
ایاورسکی	۱۴۶	۵۹	ترکمن
شاتر	{ ۱۴۷ ۱۴۹/۰ ۱۴۹/۰ ۱۴۹	۱۵	تاتار (آرخوری)
		۱۹	تاتار (آذربایجان)
		۲۹	تاجیک (دره کورا)
		۱۴	تاجیک (نوراشاین)

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۳۹

ژواهنف	۱۵۴	۹۰۰	گرجی
ویسنبرگه	۱۵۵	۲۰	یهودی
ویسنبرگه	۱۵۸	۲۳	یهودی (گرجی)
شاتر	۱۵۸	۱۱	لزگی

کردستان

شاتر	۱۴۵	۲۳	کرد (خارپوت و ارزنگین)
دانیلو	۱۴۷/۰	۱۹	کرد (ایران)
شاتر	۱۴۸	۲۰	کرد (میلانلی)
اهریک	۱۴۸/۶۲	۱۳	کرد (عراق)
شاتر	{ ۱۵۶ ۱۵۷	۳۰ ۲۲	کرد (بلیکانی) کرد (شمال عراق)
پیتارد	۱۵۷/۸۵	۶۳	کرد
شاتر	۱۵۹	۳۵	کرد (سوریه و شمال عراق)

ترکستان

اوشانین	۱۴۵/۰	۱۲۵	ارساری
ایارخوف	۱۴۵/۷۸	۱۰۷	ایومود
ایاورسکی	۱۴۶	۵۱	تکه
ایارخوف	۱۴۹/۰۰	۲۰۰	چودیر
کرونیکوف	۱۵۰/۶۷	۸۰	وانچ
اوشانین	۱۵۱/۳	۱۶۳	بخارا
...	۱۵۲/۲۳	۱۰۰	دره پسکم و ناحیه بخارا
ایارخوف	۱۵۵/۳۰	۲۰۰	قرغانه
ماسلوسکی	{ ۱۵۸ ۱۵۱	۲۹ ۱۷	عرب عرب
اوشانین	۱۵۵/۴	۱۰۰	عرب

افغانستان

ماتسبوسکی	۱۵۷	۱۸	افغان
-----------	-----	----	-------

بلوچستان

...	۱۳۹/۴۲	۵۸	لری
...	۱۴۱/۱۳	۵۹	پاتان وانچی
...	۱۴۱/۸۸	۱۰۰	جات
جويس وستاين	$\left\{ \begin{array}{l} ۱۴۱/۹۷ \\ ۱۴۲/۳۵ \\ ۱۴۳/۱۸ \end{array} \right.$	۳۵	بلوچ
		۳۷	سيستاني
		۳۳	سید
...	۱۴۶/۴۴	۴۸	میرجات
...	۱۴۶/۵۶	۲۱	قلندرانی
...	۱۴۶/۶۵	۲۰۰	دهواری
...	۱۴۷/۳۷	۱۰۰	پانی - پاونی (پشته)
...	۱۴۹/۰۲	۷۹	مکرانی
...	۱۴۹/۱۴	۷۷	منگل براهوئی
...	۱۴۹/۶۸	۳۳	چوته لوك
...	۱۵۲/۰۲	۳۵	پندیجه
...	۱۵۳/۴۳	۱۶	سنگور

در جدول بالا مشاهده میشود که عرض سردر میان گروههای ایران متوسط
 عرض (۱۴۰-۱۴۶) است با استثنای سه فرد بختیاری (۱۴۹/۰) . گروههای
 عراق اختلاف زیادی با ایران ندارند اگرچه در مورد ترکمنها و کلدانیها عرض
 سر زیادتر است (۱۴۹/۰) . در مقام مقایسه با چهار گروه ایران عرض سر
 عربهای جنوب و سامریهای فلسطین کمی زیادتر و عرض سر بادیه نشینان رواله
 یکسان است ولی حد اکثر عرض سر دروزها و سوریهایها و لبنانیها بطور قابل
 ملاحظه زیادتر و از آن مردم اناطولی و قفقاز و قسمتی از کردستان خیلی زیادتر است
 با وجود نزدیکی طول سر چهار گروه بادیه نشین در عرض سر آنها اختلاف قابل
 ملاحظه دیده میشود که عبارتند از: بائيج ۱۳۹/۹۳؛ رواله ۱۴۳/۶۳؛ اکيدت

۱۴۶/۱۴ و موالی ۱۴۷/۰۶ .

اگرچه طول سر یهودیهای قفقاز و یهودیهای ایران و عراق تقریباً یکسان است عرض سر یهودیهای قفقاز خیلی زیاد تر است (۱۵۵/۰ تا ۱۵۸/۰) .
 کردها (حدین ۱۴۵/۰ تا ۱۵۹/۰) و مردم ترکستان (حد بین ۱۴۵/۰ تا ۱۵۵/۳) از اکثر گروههای بلوچستان که حد عرض سر آنها بین ۱۳۹/۴ و ۱۴۷/۴ است دارای سر عریضتر میباشند .
 اکنون میرسیم بیکى از مهمترین عوامل نژادى که شاخص سر باشد . از مقایسه طول و عرض سر بالا مسئله اختلاف شاخص سر تا حدی آشکار است .
 طبق طبقه بندى سه گانه هاروارد هفت گروه ایران و عراق به ترتیب میزان صردى میانگین شاخص سر جدول زیر را تشکیل میدهند .

شاخص سر

مجموع	سر کوتاه		سر متوسط		سر دراز		میانگین	مردم
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
		(X-۸۲/۶)		(۸۲/۵-۷۶/۶)		(۷۶/۵-۶۱)		
۳۵	۲/۸۶	۱	۱۲/۳۹	۵	۸۲/۸۶	۲۹	۷۳/۲۹	بادیه شینان بافج
۴۶	۴/۳۵	۲	۱۵/۲۲	۷	۸۰/۴۳	۳۷	۷۳/۵۰	یزدخواست
۵۲	۱/۹۲	۱	۲۱/۱۵	۱۱	۷۹/۹۲	۴۰	۷۴/۲۵	لرها
۳۵۸	۲/۵۱	۹	۳۴/۹۲	۱۲۵	۶۲/۵۷	۲۲۴	۷۵/۳۳	اعراب کیش
۷۳	۲/۷۴	۲	۴۷/۹۵	۳۵	۴۹/۳۲	۳۶	۷۶/۴۴	کناره
۲۳۱	۶/۲۳	۱۴	۴۳/۸۹	۹۷	۴۹/۷۷	۱۱۰	۷۶/۶۲	سرباران عراقی
۱۶	۵/۸۱	۵	۵۶/۹۸	۴۹	۳۷/۲۱	۳۲	۷۷/۴۳	یهودیه‌های اصفهان

جدول بالا نشان میدهد که اکثریت در طبقه سر دراز قرار دارند و تعدادی کمتری در طبقه سر متوسط هستند عنصر سر کوتاه در هیچیک از گروهها از ۶/۳۳ در صد تجاوز نمیکند . بین گروه یزدخواست و کناره اختلاف قابل ملاحظه وجود دارد بدین معنی که ۸۰/۴۳ در صد مردم یزدخواست و ۴۹/۳۲ در صد اهالی کناره در طبقه سر دراز قرار دارند و این امر در نتیجه اختلاف در عرض سر پیدا شده است .

جدول تطبیقی شاخص سر از این قرار است :

شاخص سر *

ایران

نویسنده	میانگین	تعداد	مردم
فیلد	۷۳/۵۰	۴۶	یزدخواست
	۷۴/۲۵	۵۲	لرهای پشت کوه
	۷۶/۴۴	۷۳	کناره
دنیگر	۷۶/۰	۳۴	آذربایجان
کریشنر	۷۶/۶	۱۴	یهودیهای جنوب ایران
فیلد	۷۷/۴۳	۸۶	یهودیهای اصفهان
دانیلو	۷۸/۴	۴۶	ایرانی
دنیگر	۷۸/۴	۱۶۸	ایرانی
	۷۸/۴	۱۱	دزفولی
مختلف	۷۸/۷	۱۲۳	ایرانی
ماسلوسکی	۸۰/۰۶	۵۰	ایرانی
مختلف	۸۸/۳۸	۲۰	بختیاری

* ایران ، عجمی ، جنوب تهران (۱) ۷۷/۷۴ ، شانتس ؛ عجمی (۹) ۷۷/۸۳ ، شانتس ؛ عجمی (۲) ۸۱/۵۴ ، هوسی ؛ یزیدی نزدیک اصفهان (۴) ، ۸۸/۱۵ ، گوتیر ؛ بختیاری ؛ (۳) ۸۳/۷۰ ، هوسی ، - (۱) ۸۳/۸۸ ، دانیلو (۱) ۸۸/۴ دانیلو ؛ (۴) ۸۹/۰ دوهوسه ؛ (۹) ۸۹/۳۲ گوتیر ؛ (۱) ۹۱/۰ کریشنر ؛ (۱) ۹۲/۴ کریشنر ؛ عراق ؛ کرد ترکمن (۷) ۷۳/۲۹ اهریک ؛ ترکمن (۶) ۷۴/۴۵ کاپرز ؛ عرب ترکمن (۶) ۷۹/۴۳ اهریک ؛ عربستان توسط برترام تامس ، بوطاهری (۱) ۷۹/۱۲ ؛ یافعی (۵) ۸۱/۶۸ حرانی (۱) ۸۳/۳۳ ؛ عمانی (۳) ۸۵/۱۸ ؛ مشائی (۱) ۸۶/۲۰ ؛ محرا (۵) ۸۶/۶۷ ؛ شهادی (۹) ۸۸/۱۲ ؛ قرا (۷) ۸۹/۱۲ والکثیری (۴) ۹۰/۳۲ .
 ماوراء اردن . (۸) حویته (مطاریه) ۷۴/۲۱ ، شانتس ؛ قفقاز ؛ یزیدی (۳) ۷۲/۳۶ شانتس ؛ یزیدی (کراکو) (۳) ۷۸/۶۱ شانتس . کوردستان (همه کردها) ؛ ایران (۵) ۸۶/۲ دوهوسه ؛ دریاچه ارومیه (۵) ۸۶/۶۸ ، شانتس ؛ باطوم (۵) ۸۸/۱ ، شانتس .

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۴۳

عراق

فیلد	۷۳/۲۹	۳۵	بادیه نشینان بائبج
بکستون و رایس	۷۵/۳۰	۱۰۰	کارگران کیش
فیلد	۷۵/۳۳	۳۵۸	اعراب کیش
بکستون و رایس	۷۶/۲۳	۶۳	سربازان عراقی (حله)
فیلد	۷۶/۶۲	۲۲۱	سربازان عراقی
اهریک	۷۶/۸۵	۳۳	عرب
ویسنبرگ	۷۸/۱	۳۷	یهودی
اهریک	۷۹/۴۴ *	۳۱	ترکمن
کاپرز	{ ۸۴/۵۰ ۸۶/۰۱	۶۴	اعراب کهتن
		۱۹	کلدانی (قره قوش)

عربستان

اتکی	۷۷/۴۷	۳۰	یمنی (صنعه)
لیس و جویس	۷۸/۲۸	۳۱	عمانی (مسقط)
مشی	۷۹/۳۷	۱۲	جده
دنیکر	۸۰/۷	۱۵۴	عرب
لیس و جویس	{ ۸۰/۹۲ ۸۱/۰۷	۸۲	عرب (شهر)
		۲۰	عرب (یمن)
مشی	۸۱/۵۹	۲۹	عرب
دنیکر	۸۱/۹	۴۱	عرب (یمن)
موگنیر	{ ۸۲/۵ ۸۲/۵۶	۰۰	عرب (یمن)
		۲۵	یمنی
برتلون و شاتر	۸۲/۵۶	۲۰	یمنی

ماوراء اردن

شنکلین	{ ۷۶/۳۹ ۷۶/۷۸ ۷۷/۲۸	۱۲۰	بادیه نشینان اکبیت
		۲۲۱	خزعل
		۱۷۵	بادیه نشینان موالی

فلسطین

شانتز	{ ۷۳/۳ ۷۵/۰	۱۸ ۰۰	طواره (سینا) معزا (بین سوئز و کنه)
ویسنبرگ	{ ۷۵/۷ ۷۶/۹	۳۰ ۳۲	فلاحین (صفد) فلاحین (جافه)
کاپرز	۷۷/۲۳	۲۷	سامری (نیلوس)
اسپید بام	۷۷/۶۴	۲۷	سامری
هاکسلی	۷۸/۱	۳۵	سامری
کاپرز	{ ۷۸/۶ ۸۱/۲ ۸۱/۶	۱۰۱ ۱۰۰ ۱۳۹	یهودی (سفاردیم) یهودی (اشکناریم) عرب

سوریه

شنگین	۷۵/۰۰	۲۷۰	بادیه نشینان رواله
کاپرز	۷۷/۲	۱۰۷	بادیه نشینان
ویسنبرگ	۸۰/۹	۰۰	یهودی (دمشق)
کاپرز	۸۱/۷	۱۳۵	مرز صحرا
شانتز	۸۴/۴۳	۴۸	انصاری (نزدیک طرابلس)
کاپرز	۸۴/۸۸	۱۸۲	لبنانی
سلتزر	۸۵/۱۱	۲۶۵	سوریه‌ای
کاپرز	{ ۸۵/۶۶ ۸۷/۲۶	۱۳۶ ۸۰	علوی (نزدیک طرابلس) دروز

اناطولی

واگنسیل	۸۱/۸۰	۸۸	ترک (بروسه)
پیتارد	۸۲/۲۴	۲۰۰	ترک
واگنسیل	{ ۸۲/۴۳ ۸۳/۵۳	۶۰ ۶۶	ترک (اسمیرنه) ترک (قونیه)
	{ ۸۴/۱۹ ۸۴/۲۱	۴۵۵ ۳۸	ترک (توتال) ترک (داردانل)
شانتز	۸۴/۳۳	۱۲۰	ترک (عثمانلی)

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۲۵

السیف	۸۴/۴۰	۱۳۱	ترك (عثمانلی)
دنیگر	۸۴/۵	۱۶	ترك (عثمانلی)
زوپائیچ	۸۴/۶۱	۴۷	ترك (عثمانلی در آنکارا و قونیه)
پانتیوخف	۸۴/۷	۴۰	ترك
کروفوت	۸۵/۲۰	۱۵	بکتاش (آنکارا)
دنیگر	۸۵/۳	۱۵	بکتاش (لیسیا)
واگنسیل	{ ۸۵/۳۵ ۸۵/۳۸	۳۹	ترك (ایالات شرقی)
		۶۹	ترك (آنکارا)
کاپرز	{ ۸۵/۵۳ ۸۵/۶۷	۱۰	ترك (مغول)
		۰۰	علوی
فن لوشن	۸۶/۵۶	۰۰	تاجادشی و بکتاش
واگنسیل	۸۶/۶۱	۹۵	ترك (کستونی)
هسلوک و مور	۸۷/۲۰	۲۰۰	ترك
دنیگر	۸۸/۷۰	۳۳	آسوری (دریاچه ارومیه)
شاتر	۸۹/۵۰	۲۲	آسوری
قفقاز			
ویسنبرگ	۸۴/۱	۲۰	ارمنی
یواز	۸۵/۱۱	۷۵	ارمنی
هردلیشکا	۸۵/۳۳	۲۵	ارمنی
کاپرز	۸۵/۳۸	۹۷	ارمنی (بیروت) *
دنیگر	{ ۸۵/۶ ۸۵/۶	۳۴۱	ارمنی
		۲۷۸	ارمنی (ماوراء قفقاز)
شاتر	{ ۸۵/۷۱ ۸۵/۷۷	۲۹۷	ارمنی
		۲۹۲	ارمنی
سلنزر	۸۵/۸۱	۱۰۱	ارمنی
فن ارکرت	۸۶/۲۱	۱۹	ارمنی
جواشیشویلی	۸۶/۷	۳۱۸	ارمنی
توارجانویچ	۸۶/۸۹	۱۰۵	ارمنی

۶۴۸ - مردم‌شناسی ایران

شاعر	{ ۸۷/۲۹ *	۲۸	ارمنی (قیروسی)
	{ ۹۱/۰۲ *	۲۷	ارمنی (یروان)
ایاورسکی	۷۵/۶	۵۹	ترکمن
مختلف	۷۷/۶	۲۰۷	تاتار (آذربایجان)
شاعر	{ ۷۷/۹۶*	۱۶	تاتار (آرالایچ)
	{ ۷۸/۸۳	۱۹	تاتار (آذربایجان)
دنیگر	۷۹/۲	۱۲۹	تات (باکو)
شاعر	{ ۸۰/۱۱*	۱۷	تاتار (یروان)
	{ ۸۰/۱۱*	۱۴	تاجیک (نوراشاین)
ریسکین	۸۱/۵	۳۰۰	اوست
قنارکرت	۸۱/۶	۱۱	ابازک
دنیگر	۸۱/۹	۵۵۴	اوست
کاپرز	۸۲/۰۵	۵۴	چرکس
شاعر	{ ۸۳/۱	۱۷	اوست
	{ ۸۳/۲	۱۲	مینگرلیان
ژاواخف	۸۳/۲	۹۰۰	گرجی
ویسنبرگ	۸۴/۷	۲۰	یهودی
دنیگر	{ ۸۴/۹	۵۶	تات (داغستان)
	{ ۸۵/۶	۱۵۲	لاز
ویسنبرگ	۸۵/۹	۳۳	یهودی (گرجستان)
پانتیوخف	۸۷/۵	۴۳	یهودی
شاعر	۸۷/۷۷	۱۱	لزگی

کردستان

شاعر	{ ۷۶/۲	۶۷	کرد
	{ ۷۷/۱۲	۲۳	کرد (خارپوت و ارزنگین)
ایوانوسکی	۷۷/۶	۳۰۰	کرد
دانیلو	۷۷/۶۸	۱۹	کرد (ایران)
شاعر	{ ۷۷/۸۹*	۲۰	کرد (میلانلی)
	{ ۷۸/۵	۱۴۰	کرد

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۴۷

کرد	۳۳۲	۷۸/۵	دنیگر
کرد (عراق شمالی)	۲۲	۷۸/۱۱*	شاتر
کرد (آیریکا - ماوراء قفقاز)	۲۵	۷۸/۴۸	فانسو نو
کرد	۲۷۲	۷۸/۵۳	شاتر
کرد (همدان)	۱۲	۷۹/۵	گریشنر
کرد (عراق)	۱۳	۸۲/۰۰*	اهریک
کرد (سوریه و عراق)	۳۵	{ ۸۲/۵۴*	شاتر
کرد (بلیکانی)	۳۰	{ ۸۵/۱۶	
کرد (سوریه)	۳۵	۸۵/۲	شاتر
کرد (دوبروجا)	۶۳	۸۶/۴۹	پیتارد
ترکستان			
ایوهود	۱۰۷	۷۵/۱۶	ایارخف
ترکمن	۵۹	{ ۷۵/۶	ایاورسکی
تکه	۵۱	{ ۷۵/۶۴	
ارساری	۱۲۵	۷۷	اوشانین
چودیر	۲۰۰	۷۷/۲۴	ایا
ترکمن	۲۳	{ ۷۷/۹	دنیگر
عرب	۱۶	{ ۸۲/۱	
کارا تاجین	۴۲۳	۸۲/۷۷	اوشانین
وانچ	۸۰	۸۳/۲۱	کرونیکو
دره پسکم و ناحیه بخارا	۱۰۰	۸۳/۵۷	...
فرغانه	۲۰۰	۸۴/۰۴	ایارخف
بخارا	۱۶۳	۸۴/۲۰	اوشانین
پندر یکت	۲۷۹	۸۵/۸۴	ویشنوسکی
عرب	۱۷	{ ۸۲/۱	ماسلوسکی
عرب	۲۹	{ ۸۳/۴	
عرب	۱۰۰	۸۴/۷۷	اوشانین

پوار کف	۷۵/۵۹	۱۸	افغان
ماتسیوسکی	۸۴/۸۶	۱۸	افغان
هادون	۸۵/۰	۰۰	هزاره
جويس و ستاين	۷۶/۵۰	۳۷	بلوچ
	۷۶/۸۱	۳۵	
...	۷۸/۷۷	۵۸	لری
...	۷۹/۴۲	۵۹	پاتان وانچی
...	۷۹/۹۷	۱۰۰	جات
...	۸۰/۲۸	۱۰۰	پانی- پونی- پشته
هادون	۸۱/۵	۰۰۰	براهوئی (سراوان)
...	۸۱/۶۹	۴۸	میرجات
...	۸۱/۸۴	۲۰۰	دهواری
...	۸۱/۸۷	۲۱	قلندرائی
...	۸۱/۹۰	۷۹	مکرانی
...	۸۱/۹۸	۷۷	منگل براهوئی
...	۸۴/۹۳	۳۳	چوته لك
...	۸۶/۶۴	۱۶	سنگور
...	۸۷/۰۰	۳۵	بندیچه

بنظر میرسد که مردم قلات ایران از حیث شاخص سر سر متوسط تاسر دراز باشند بجز بختیاریها که ظاهراً در طبقه خیلی سر کوتاه (میانگین ۸۸/۲۸) هستند. در عراق مرکزی و جنوبی اکثریت سر دراز تا سر متوسط هستند ولی بر اساس ارقام چاپ نشده نویسنده در مورد ۵۹۸ کرد و ۱۰۵ آسوری در ناحیه شمال و شمال شرقی شاخص سر بطور محسوسی زیاد شده و نشان میدهد که اکثریت سر کوتاه هستند. اگر چه اکثر اعراب جنوب که در اینجا نقل شده سر کوتاه میباشند عناصر سر دراز در باده نشینان و قبائل

مردم شناسی جسمانی ایران - ۲۴۹

شمال که در زیر تحت عنوان سوریه و ماوراء اردن میاید دیده میشود. در اطلاعات چاپ نشده کون Coon از یمن گروههای سر دراز وجود دارد. در حال حاضر از عربستان سعودی ارقام و اطلاعاتی در دست نیست ولی حدس نویسنده اینست که ساکنین شمال ربع الخالی سر متوسط تا سردراز هستند بخصوص که در میان بادیه نشینان ماوراء اردن و سوریه و عراق که اجدادشان در شمال مرکزی عربستان زندگی میکردند عده کمی سر کوتاه وجود دارد.

در ماوراء اردن بادیه نشینان و همچنین ساکنین فلسطین سر متوسط تا سر دراز هستند بادیه نشینان سوریه که کاپرز اندازه گیری کرده سر متوسط و بادیه نشینان روانه سردراز و سایر گروههای سوریه سر کوتاه هستند.

ساکنین اناطولی و همچنین اکثر اهالی قفقاز سر کوتاه هستند بجز يك گروه یزیدی (۷۲/۳۶) و ترکمن (۷۵/۶) که مانند ترکمنهای عراق (۷۳/۲۹ تا ۷۹/۴۴) و ترکمنهای ترکستان (۷۵/۶ - ۷۷/۹) در طبقه سردراز - سر متوسط قرار دارند. باید بخاطر داشت که بین تاتارها و تاجیکهای قفقاز عنصر سر متوسط وجود دارد.

کردها سر متوسط تا سردراز میباشند. در میان مردم ترکستان که سر دراز و گرد دارند تنوع زیادی از لحاظ حد (۷۵/۱۶ تا ۸۴/۸) دیده میشود. سه گروه عرب نیز در طبقه سر کوتاه قرار دارند. در بلوچستان حد زیادی (۷۶/۵ - ۸۷/۰) وجود دارد و اکثر دارای شاخص سر زیادتر از ۸۰ هستند. هزاره های افغانستان و براهوئی های بلوچستان همسایگان سر کوتاه و سر متوسط مشرق ایران هستند.

اندازه های سر از هندوستان

محل	تعداد	طول بین پیشانی تا پس سر	حد اکثر عرض	شاخص سر
راجپوتانا	۵۰	۱۸۹/۰۴	۱۴۱/۴۸	۷۴/۹۸
ایالات متحده	۵۰	۱۹۲/۶۶	۱۳۹/۵۰	۷۲/۴۸
اوريسا	۱۴۳	۱۸۳/۱۳	۱۴۱/۳۴	۷۷/۳۱
	۵	۱۸۶/۳۶	۱۴۶/۹۶	۷۸/۹۳
بنگال	۱۰۰	۱۸۵/۲۵	۱۴۹/۵۹	۸۰/۸۴
		۵	۱۸۴/۰۸	۱۴۱/۸۰

۸۱/۳۸	۱۵۰/۵۹	۱۸۵/۱۲	۱۰۵	گجرات و کانیادر
۸۰/۵۸	۱۴۹/۱۶	۱۸۵/۳۰	۹۹	
۷۸/۷۷	۱۴۴/۷۳	۱۸۴/۰۰	۹۳	
۸۰/۷۱	۱۵۱/۲۵	۱۸۷/۵۸	۴۰	
۷۲/۵۱	۱۴۱/۲۴	۱۹۴/۸۹	۵۵	هندوستان جنوبی
۷۴/۱۸	۱۴۲/۵۲	۱۹۲/۲۸	۶۰	
۷۳/۳۸	۱۳۹/۳۴	۱۹۰/۰۲	۵۰	
۷۷/۳۶	۱۴۵/۵۰	۱۸۸/۳۲	۵۰	

این گروهها در اندازههای مطلق و در شاخصهای سر نسبتاً نزدیک سرهای ایران و عراق هستند بطور خلاصه نتیجه میگیریم که مردمان سر متوسط و سر دراز فلات ایران و گوشه جنوب شرقی « هلال حاصلخیز » بسط پیدا میکنند به مغرب از صحرای عربستان شمالی یا سوریه به ماوراء اردن و فلسطین بدره نیل و بسمت جنوب شرقی به هندوستان که در آنجا سردرازی در کشمیر و چمو و پنجاب و ایالات متحده و راجپوتانا و بهار و اوریس و حیدرآباد شرقی و ایالت مدرس و آسام وجود دارد در میان سردرازها گروههای در ماوراء اردن و فلسطین و عراق قد بلند ولی پادیه نشینان رواله و مردم ساکن جنوب مرکزی ایران قد کوتاه هستند .

گروههای سر کوتاه که از اولاد مهاجمین آسیای مرکزی هستند که از راه ترکستان و قفقاز به جنوب غربی آسیا حمله آوردند در نواحی و در میان اقوام زیر وجود دارند : مناطق کوهستانی مغرب ایران (بختیاریها) و با احتمال کلی کردهای شمال ؛ مردم اناطولی بخصوص آسوریها ؛ گروههای متعدد در قفقاز شامل آرامنه و اوستها ؛ دروزها ؛ اکثر اعراب جنوبی از یمن تا عمان ؛ بعضی ترکمنها ، افغانها و بلوچها ؛ بمبی ؛ کاتیاور ، پرودا ، مایسور ، بنگال جنوبی و برمه . در میان طبقه سر کوتاه عربهای جنوب و بعضی از سوریهای کوتاه قدند و مردم اناطولی و بلوچستان متوسط و بعضی سوریهای و بختیاریها و بعضی گروههای قفقاز و کردها و ترکمنها و افغانها بلند قد میباشند .

پراکنده بودن نمونههای اندازه گیری شده و کافی نبودن آنها برای همه منطقه اظهار نظر در باره شکل سر و رابطه آن با قد غیر ممکن میسازد .

حداقل قطر پیشانی و شاخص پیشانی و آهیانه

اعراب عراق و چهار گروه ایرانی که من اندازه گرفتم دارای پیشانی عریض هستند . طبق میانگین هفت گروه ایران و عراق به ترتیب زیر قرار میگیرند : لرها (۱۱۴/۵۰) ، سر بازان عراقی (۱۱۴/۱۰) ، یزدخواست